«Затейники» 125 нче балаларның танып-белү-сөйләм үсешен өстенлекле гамәлгә ашыручы гомумүстерешле балалар бакчасы» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениясе

ГОД ПЕДАГОГА И НАСТАВНИКА

2023

УКЫТУЧЫЛАР ҺӘМ ОСТАЗЛАР ЕЛЫ

“Раслыйм”МБМББУ
“Затейники” 125”нды катнаш
Балалар бакчасы мөдире
_______ Л.И.Салтыкова

2023-2024 нче уку елына

5 нче мәктәпкә әзерлек төркеме өчен

тәрбиячеләрнең эш программасы

Тәрбияче:

Мухаметгалиева Г.Ф.

Юсупова А.Р.

Яр Чаллы, 2023

Эчтәлек

1. Максатчан бүлек

1.1.Аңлатма язуы
1.2.Программа эшләнеше һәм гамәлгә ашыру буенча мөһим эш
1.3. 6-7 яшьлек балаларның яшь үзенчәлекләре
1.4.Программаны үзләштерү буенча планлаштырылган нәтиҗәләр

2. Эчтәлекле бүлек

2.1. Эш программасының эчтәлеге
2.2. Комплекс – тематик планлаштыру
2.3. Тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән үзара бәйләнеш

3. Оештыру бүлеге

3.1. Материаль – техник тәэмин итү
3.2.Программалы – методик тәэмин итү
3.3.Үстерешле предмет тирәлек
3.4.Көн тәртибе
3.5.Мәктәпкә әзерлек торкеменен белем бирү эшчәнлеге челтәре
3.6.Сәламәтләндерү чаралары
3.7.Төрле бәйрәмнәр, вакыйгаларның үзенчәлекләре

4. Кулланылган әдәбият

Максатчан бүлек

1.1.Аңлатмалы язу

Программаның паспорты

Программаның исеме	125 нче “Затейники” » балаларның танып –белү үсешен гамәлгә ашыручы гомумүстерешле балалар бакчасы муниципаль автономияле мәктәпкәчә белем бирү учреждениесенең 5 нче зурлар төркеменең укыту-эш программасы
Программаның билгеләнүе	Бүген җәмгыятьтә катлаулы социаль-экономик процесслар бара, белем бирүнең кыйммәтләре һәм максаты тамырдан үзгәрә. Балаларга белем бирүнең бөтен өлкәләрендә дә актив, иҗади, үзенүзгәртергә әзер торучы шәхес тәрбияләү таныла. Балаларның шәхси һәм социаль мөнәсәбәт позициясен күздә тотып, аларны мәктәпкә әзерләүдән күчү, мәктәпкәчә белем бирү нәтиҗәләренең күзаллавын үзгәртергә булыша. Нәтиҗәлелек: мәктәпкәчә яшьтәге балаларда кызыксынучанлык, активлык, мөстәкыйльлек сыйфатларын формалаштыра; ялгышларны уңышсызлыкларны җиңеп чыгарга зәерлек, яңа белем алырга, стандарт булмаган ситуацияләрдән чыгу юлын эзләргә омтылыш тудыра; үзе сайлаган эшкә җаваплылык, командада эшли белү, үзенә, башкаларга, җәмгыятькә, әйләнә-тирәгә ихтирамлы караш, кайгыртучнлык тәрбияли. Болар барысы да баланы мәктәпкә әзерләп кенә калмый, ә хәзерге җәмгыятьтә уңышлы мөстәкыйль эшләү өчен нигез булып тора. Билгеле, мондый нәтиҗәләргә ирешү өлкәннәрнең фикер йөртүендәге үзгәртеп корулар белән бәйле, педагоглар һәм ата-аналар үзгәртеп коруда үзләре башлап йөрергә тиеш. Шунлыктан, Программа педагог-бала- ата-ана мөнәсәбәтенә ориетлаштырылган.
Тормышка ашыру вакыты	1 ел (2023-2024. уку елы)
Программаны төзүчеләр	Тәрбиячеләр: Мухаметгалиева Г.Ф. , Юсупова Алия Рузалиновна
Каралу һәм кабул итү вакыты	6.00-18.00
Программаның юнәлеше	Зурлар төркемендә Программаны тормышка ашыруның төп юнәлеше – балаларның танып белү, сөйләм, социаль-коммуникатив, сәнгати-нәфасәти, физик үсешенә шартлар тудыру. Төркемдә белем бирү процессы комплексллы һәм яңа буынның парциаль программалары нигезендә башкарыла. Программаның беренче планына белем бирүнең үстерешле функциясе куела. Программа балага гуманлы-шәхсипозициясендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләре, компетенциясе, сәләте формалашуга юнәлгән. Программада балаларга белем бирүдә каты регламентация юк. Программада уен эшчәнлеге аерым урын алып тора, баланың туганнан алып мәктәпкәчә чорына кадәр белем һәм тәрбия бирү процессы комплексллы бирелгән.
5 нче зурлар төркеменең эш программасына корректировка кертү мөмкинлеге	Модернизация шартларында яңа таләпләр кабул итү аркасында корректировка кертүе мөмкин.

Балаларга белем һәм тәрбия бирү эшчәнлеге түбәндәге төп документларга таянып алып барыла:

–Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2018 г. № 204 «О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года»;

– Указ Президента Российской Федерации от 21 июля 2020 г. № 474 «О национальных целях развития Российской Федерации на период до 2030 года»;

–Указ Президента Российской Федерации от 9 ноября 2022 г. № 809 «Об утверждении основ государственной политики по сохранению и укреплению традиционных российских духовно-нравственных ценностей»

–Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;

–Федеральный закон от 31 июля 2020 г. № 304-ФЗ «О внесении изменений в Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» по вопросам воспитания обучающихся»

-Федеральный закон от 24 сентября 2022 г. № 371-ФЗ «О внесении изменений в Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» и статью 1 Федерального закона «Об обязательных требованиях в Российской Федерации»

–распоряжение Правительства Российской Федерации от 29 мая 2015 г. № 999-р «Об утверждении Стратегии развития воспитания в Российской Федерации на период до 2025 года»;

–федеральный государственный образовательный стандарт дошкольного образования (утвержден приказом Минобрнауки России от 17 октября 2013 г. № 1155, зарегистрировано в Минюсте России 14 ноября 2013 г., регистрационный № 30384; в редакции приказа Минпросвещения России от 8 ноября 2022 г. № 955, зарегистрировано в Минюсте России 6 февраля 2023 г., регистрационный № 72264);

–федеральная образовательная программа дошкольного образования (утверждена приказом Минпросвещения России от 25 ноября 2022 г. № 1028, зарегистрировано в Минюсте России 28 декабря 2022 г., регистрационный № 71847);

-Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам дошкольного образования (утверждена приказом Минпросвещения России от 31 июля 2020 года № 373, зарегистрировано в Минюсте России 31 августа 2020 г., регистрационный № 59599);

–Санитарные правила СП 2.4.3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодёжи (утверждены постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 28 сентября 2020 г. № 28, зарегистрировано в Минюсте России 18 декабря 2020 г., регистрационный № 61573);

- Закон «Об образовании» Республики Татарстан №63-3 РТ от 22 июля 2013года;

–Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстана

– Устав ДОУ;

– Положение об основной образовательной программе ДОУ.Төп белем бирү програмасы, балаларның яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрен үстерү максатыннан – “Нәфис-эстетик үсеш”, “Социаль-коммуникатив үсеш”, “Танып белү үсеше”, “Сөйләм үсеше” һәм “Физик үсеш” белем бирү өлкәләрен үз эченә ала.

Программаның максаты һәм бурычлары.

Максат: әйләнә-тирә белән танышуда нигез буларак, яшь үзенчәлеге буенча бурычлар һәм проблемаларны чишү, башка балалар һәм өлкәннәр белән актиив аралашу процессында балаларда культура тәҗрибәсе туплау, өзлексез белем алуга һәм мөстәкыйльлеккә әзерлек булдыру.

Бурычлар:

- милләтенең, теленең, социаль чыгышының нинди булуына карамастан, һәр балада аны яратуларына ышаныч, тормыш өчен җайлы шартлар тудыру;
- шәхси һәм яшь һәм үзенчәлеге буенча балаларның һәрьяклы үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру;
- балада социаль-әхлакый, физик, интеллектуаль, эстетик сыйфатлар үстерү;
- кеше эшчәнлегенең төп формаларында үзен-үзе ачу һәм иҗат итү сәләтен, ихтыяҗын формалаштыру, дөнья белән берлектә үзен-үзе танып белү, аның белән әңгәмә алып баруга әзерлек;
- баланың гомуми шәхси культурасын, шул исәптән сәламәт яшәү рәвешенең кыйммәтен, белем алу эшчәнлегендә алшартны, инициативасын, мөстәкыйльлеген һәм җаваплылыгын, актив тормыш позициясен формалаштыру;
- һәр баланың сәләтен һәм иҗади потенциалын үстерү;

- гуманлык кыйммәтләре һәм идеалы, ирекле кешенең хокуклары нигезендәбаланың башка балалар, өлкәннәр һәм әйләнә-тирә белән үзара йогынтысын оештыру;
- балаларда Ватанга патриотик хис һәм мәхәббәт, рухи-әхлакый һәм социокультура кыйммәтләре нигезендә аның уңышлары өчен горурлану хисе тәрбияләү;
- шәхси һәм яшь үзенчәлеге, психо-физиологик үзенчәлекләр буенча социокультура мохите формалаштыру;
- гаиләнең һәм җәмгыятьнең традицион рухи-әхлакый кыйммәтләре нигезендә гаиләнең һәм балалар бакчасының тәрбияви-сәламәтлек ресурсларын берләштерү;
- гаилә белән үзара партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру, психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтү, белем һәм тәрбия бирүдә ата-аналарның компетентлылыгын күтәрү;
- балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, максат, бурыч, алымнар, мәктәпкәчә белем бирү, башлангыч гомумбелем бирү дәрәҗәсендә күчүчәнлекне булдыру.

Программаны формалаштыруның принциплары.

Россиянең төп бердәм мәктәпкәчә белем бирү программасының ФДББСка яраклашуы түбәндәгеләрдә күренә:
- балачакның үзенчәлеге;
- кешелекнең гомуми үсешендә мәктәпкәчә чорның уникаль булуы;
- өлкәннәр һәм балаларның гуманлы аралашуы;
- баланың шәхесен хөрмәт итү;
- балаларның спецификасын исәпкә алып, белем бирү процессын уен, танып белү, эзләнү, иҗади активлык формасында тормышка ашыру.

Программаны тормышка ашыруның төп принцибы- яшь үзенчәлегенә туры килү. Мәктәпкәчә чорда ул уен, тәҗрибәләр ясау, проектлау, коллекция туплау, әңгәмә кору, проблемалы ситуацияләрне чишү һ.б.Әлеге эш төрләре мәҗбүри эшчәнлекне таләп итми, ә бәлки Программа балалар һәм педагогларның бердәм эшчәнлеге, шулайук балаларның мөстәкыйль эшчәнлекләре аша тормышка ашырыла.

Интегральләштерү принцибы-предметлы белем бирү программасын төзүгә альтернатив. Һәр белем бирү өлкәсендәге бурычлар башка өлкәләрне тормышка ашырганда да үтәлә ала.Тәкъдим ителгән белем бирү өлкәләре шартлы, ул материалны системалы оештыру өчен бирелгән.

Проблемалы белем бирү принцибы – билгеле бер авырлыкларны җиңү өчен бурычларны үтәү, сорауларга җавап эзләү. Бала өчен проблеманың практик мәгънәсе булу бик мөһим. Проблеманы чишеп, бала дөньяның күптөрле, үзгәрүчән булуын белә.

Ситуатив принцибы – белем бирү процессында балаларның кызыксынучанлыгын исәпкә алуга юнәлгән.

Максатчан юнәлешләр.

Бала төрле эшчәнлектә мөстәкыйльлек күрсәтә: уен, аралашу, танып белү-эзләнү эшчәнлегендә, конструкцияләүдә һ.б.; шөгыль һәм эшчәнлектә иптәшләр сайлый. Бала үзенә, башкаларга, төрле эш төренә уңай карый ала, үзен-үзе хөрмәт итә. Яшьтәшләре, өлкәннәр белән актив аралаша, уеннарда катнаша, сөйләшә, башкаларның фикерен исәпкә ала, борчыла, шатлана. Үзенең эмоциональ халәтен тота белә, үз-үзенә ышана, бәхәсләрне чишәргә омтыла, якын кешеләренең эмоцияләренә җавап бирә, әйләнә-тирәдәгеләргә булышырга әзер тора; әкият, хикәя, әсәр геройлары белән бергә борчыла, сәнгать әсәрләре, музыка, табигать дөньясына эмоциональ тәэсир итә, матурлыкны күрә белә, хайваннарга, үсемлекләргә сак карый. Баланың күзаллавы үсеш алган, уеннарның төрле төрен белә, шартлы һәм реаль ситуациянеаера. Бәйләнешле сөйләм телен җитәрлек дәрәҗәдә белә, фикерен әйтә. Баланың эре һәм вак моторикасы үсеш алган, хәрәкәтчән, чыдам, төп хәрәкәт төрләрен белә, үз хәрәкәтен контрольдә тота. Ихтыяр көче бар, төрле төр эшчәнлекнең кагыйдәләрен саклый, “нәрсә яхшы, нәрсә начар” күзаллавы буенча үзенең һәм башкаларның башкарган эшләрен бәяли. Бала кызыксынучанлык күрсәтә, сорау бирә, сәбәп-нәтиҗә бәйләнеше белән кызыксына, мөстәкыйль рәвештә кешеләрнең кылган эшләренә, табигать күренешләренә бәя бирергә тырыша, тәҗрибә ясарга һәм күзәтергә омтыла. Бала тарих һәм культура белән кызыксына, башка милләт культурасынатолеранткарый. Табигать, социаль дөнья, үзе турында башлангыч белемгә ия. Балалар әдәбияты, тере табигать, табигать белеме, математика, тарих һ.б. буенча иң гади күзаллавы бар. Эшчәнлекнең төрле өлкәләренә һәм

белеменә таянып, үзе төрле ситуациядән чыга ала. Бала кагыйдә, үрнәк, гади алгоритм (3-4 адым) буенча эшли белә, өлкәннәр ярдәмендә авырыксынган сорауларны чишә, сәбәпләрен ачыклый һәм танып белү бурычын формалаштыра, ирешелгән нәтиҗәне һәм шартны теркәп куя.

1.2.Программа эшләнеше һәм гамәлгә ашыру буенча мөһим эш.

Гомуми белешмә

Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү оешмасының атамасы:

«Затейники» 125 нче балаларның танып-белү-сөйләм үсешен өстенлекле гамәлгә ашыручы гомүмүстерешле балалар бакчасы» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениясе

Кыскача атамасы: "МБДОУ №125 «Затейники

Балаларны балалар бакчасына кабул итү, тәрбия-белем бирү эшчәнлеген оештыру таләпләре. (СанПиН 3.3686-21, 28.01.2021 ел).

Балаларны иртән кабул итү тәрбиячеләр яки медицина хезмәткәрләре тарафыннан ата-аналардан баланың сәламәтлеген сораудан башлана. Күрсәткечләр буенча термометрия үткәрелә. Авыру, авыруга шик тудырган балалар бакчага кабул ителмиләр.

Балалар бакчасы 5 көнлек эш атнасында 6.00-18.00 сәгатькә кадәр эшли.

5нче зурлар төркеме турында белешмә

№гр	Яшь	Барлыгы	Малайлар	Кызлар
5	6	20	10	10

Гаилә составы		Ата-аналар белеме	
Тулы	20	Югары	
Тулы түгел	0	Урта гомуми	
Күп балалы	5	Урта проф.	

Төркемнең милли составы

Татар гаиләсе	Катнаш гаилә
19	1

1.3. 6-7 яшьлек балаларның яшь үзенчәлекләре

Мәктәпкәчә яшьтәге чор баланың шәхес булып формалашуында әһәмиятле роль уйный Алтынчы яшьтәге балалар үзен һәм башкаларны белергә омтыла, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтне аңлый башлый. Аларның сүзлекләрендә инде намуслылык, кайгыртучанлык, әдәплелек кебек сүзләр күбрәк урын ала. Балалар уенындагы мөнәсәбәтләр эчтәлек һәм интонация ягыннан алган рольгә туры килүче сөйләм белән үрелеп бара. Аларның реаль мөнәсәбәтләре вакытындагы сөйләм рольдәге сөйләмнән аерыла. Балалар социаль мөнәсәбәтләрне үзләштерә һәм олыларның төрле эшчәнлекләрендәге буйсынучанлык позициясен аңлый башлыйлар. Бер төрле рольләр аларны башкалары белән чагыштырганда күбрәк җәлеп итә.

Бу яшьтә сынлы сәнгать белән кызыксынучанлык аеруча көчәя. Алар бик еш рәсем ясый башлыйлар. Рәсемнәр эчтәлекләре ягыннан күп төрле: аларда уйлап чыгарылган ситуацияләр, тормыштан алган тәэсирләр, китапларга иллюстрацияләр чагылырга мөмкин. Рәсемнәр композиция чишелешенең оригинальлеге белән аерылырга, хәрәкәтсез, үсештәге мөнәсәбәтләрне чагылдырырга да мөмкин.

Конструкцияләү бу яшь өчен шартларны анализлый белүләре белән характерлана.Балалар агач конструктор детальләрен кулланалар һәм атыйлар. Булган материал белән корылманың детальләрен алыштыра алалар. Үрнәк төзелешне гомуми ысул белән тикшерә

беләләр.Конструкцияләү эшчәнлегесхема нигезендә үзләре уйлап яки шарт буенча эшкә ашырыла.Күмәк эшчәнлек барышында конструкцияләү барлыкка килә.
Балалар берничә тапкыр бөкләп, кәгазьдән, шулай ук табигый материалдан конструкцияли алалар. Алар 2 ысулны үзләштерә: 1. Табигый материалдан сәнгати образ тудыру(бу очракта балалар табигый материалларны төрле детальләр белән тулыландырып, бербөтен образ тудыралар; 2.сәнгати образдан чыгып табигый материал табу (бу очракта бала образны тудыру өчен кирәкле табигый материал сайлый. Төсне, форма, зурлыкны. предметларның төзелешен аңлау, кабул итү формалаша.
Балаларның күзаллаулары системалаштырыла.Балалар төп төсләр һәм аларның төсмерләрен генә түгел, ә арадаш төсмерләрнең төсләрен дә, шулай ук турыпочмак, овал, өчпочмакларның формаларын да аералар. Бер дистә предметны зурлыклары буенча рәткә тезеп куя алалар.
Ләкин балалар объектныңпространстводагы урынын билгеләгәндә әгәр дә объектныңпространстводагы урыны туры килмәсә, авырыксынырга мөмкиннәр. Әгәр озынрак бормалы юлның башлангыч һәм соңгы нокталары арасындагы ара туры юлның башлангыч һәм соңгы нокталары арасындагы ераклыктан кыскарак булса да, балалар тарафыннан туры юл озынрак итеп кабул ителә.
Бу мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен кабул итү сәләтенең төрле ситуацияләрдә, бигрәк тә бер үк вакытта берничә капма-каршы билгеләрне истә тотарга кирәк булган очракта, аерым авырлыклар тудыруын күрсәтә.
Зурлар төркемендә образлы фикер йөртү үсеше дәвам итә. Балалар күрсәтмә планда биремне чишәргә генә түгел, хәтта объектны үзгәртергә, аның нинди эзлеклелектә бер-берсе белән бәйләнешкә керү мөмкинлеген күрсәтергә һ.б. да сәләтле. Ләкин болар бары тик балалар адекват фикерләү чараларын кулланган очракта гына дөрес булачак. Бу чаралар арасыннан күрсәтмә модельләштерү процессында туучы схемалаштырылган күзаллауларны, балаларның объект билгеләре системасы турындагы күзаллауларын чагылдыручы комплекслы күзаллаулар, шулай ук төрле объект һәм күренешләрнең үзгәрү стадиясен чагылдыручы күзаллаулар, ел фасылларының, көн белән төннең алышынуы, объектларның төрле йогынты нәтиҗәсендә зураюы һәм кечерәюе, үсеше турындагы күзаллауларны һ.б.атарга мөмкин. Моннан тыш, логик сөйләмле фикерләүнеңнигезе булган гомумиләштерү сәләте камилләшә бара. Объектлар төркемнәргә үзгәрергә мөмкин булган билгеләре буенча берләштереләләр. Төркемнәрне логик берләштерү һәм тапкырлау операцияләре дә формалаша башлый.
Бу яшьтә уйлап чыгару сәләте үсү балаларга шактый оригиналь һәм эзлекле киңәйтелгән хикәяләр уйлап чыгарырга мөмкинлек бирә. Балаларның әлеге сәләте бары тик бу юнәлештә махсус эш алып барганда гына актив рәвештә үсәчәк.
Балаларның игътибар тотрыклылыгы үсә. Алар шулай ук игътибарларын кирәк юнәлешкә бора һәм башкага күчерә ала башлыйлар. Ирексез игътибардан аңлы игътибарга күчү күзәтелә.
Сөйләм, шул исәптән аның аваз ягы камилләшү дәвам итә. Балалар сызгырулы, чыңылдаулы һәм сонор авазларны дөрес әйтә башлыйлар. Шигырьләр укыганда, сюжетлы-рольле уеннар вакытында һәм көндәлек тормышта фонематик ишетү сәләте, сөйләмнең сәнгатьлелеге үсә, грамматик төзелеше камилләшә. Балалар барлык сүз төркемнәрен кулланалар, сүз уйлап чыгару белән актив шөгыльләнәләр. Сүз байлыклары арта. Синоним белән антонимнар актив кулланышка керә.Бәйләнешле сөйләм үсә. Балалар эчтәлекне дә, рәсемнәр буенча да иң мөһим генә түгел, ә детальләрне дә кертеп сөйли ала башлыйлар.
Бу яшьнең казанышлары түбәндәгеләр белән характерлана: уен эшчәнлегендә рольләр бүлешү; уен пространствосын төзи белү; югары нәтиҗәлелеге белән аерылып торган рәсем эшчәнлегенең алга таба үсеше; конструкцияләүдә үрнәкне карап гомумиләштерә белү. Зиһенгә алу объектларның катлаулы формаларын анализлау белән характерлана; фикерләү чараларын (схемалы, комплекслы күзаллаулар, циклы үзгәрешләр турында күзаллаулар) үзләштерү белән бергә фикер йөртү сәләте дә үсә, гомумиләштерү күнекмәләре, уйлап чыгару сәләте, тотрыклы игътибар, сөйләм, *Мин* образы үсә.

1.4.Программаны үзләштерү буенча планлаштырылган нәтиҗәләр

Төркемнең төп эш юнәлеше экологик тәрбия белән балаларны табигать, сәнгать, нәфасәти эшчәнлекнең төрле төрләре белән таныштыру процессында төрле юллар белән тормышка ашырыла: төркемдә һәм саф һавада иҗади танып белү, интегральләштерелгән эшчәнлекләр, музыка белеме, мөстәкыйль эшчәнлек, шәхси эш.
Максат: экологик тәрбияне хәзерге заман социумына яраклашкан шәхес итеп, һәр балага иҗади һәм гармонияле үсеш бирерлек, балалар белән ата-аналарны эстетик матурлыкка тартырлык итеп оештыру.
Бурычлар:
үстерешле:
- балаларның экологиягә, культурага, танып белүнең төрле төрләренә омтылышны үстерү;
- иҗади активлыкны стимуллаштыру;

белем бирү бурычы:
- балаларда табигатьнең матурлыгын чынлыкта күрә белүне, дөньяви эстетик үсешне формалаштыру;

тәрбияви бурыч:
- балаларда табигатьне аңлый, саклый белергә, матурлыгын күрергә мохтаҗлык, рухи сыйфатлар тәрбияләү.

Көтелгән нәтиҗә:

1.Балаларда дөньяви эстетик үсешне, табигатьнең матурлыгын чынбарлыкта күрә, аңлый белүне формалаштырдык.
2.Балаларның һәм ата-аналарның рухи-әхлакый һәм иҗади сәләтләренеңдәрәҗәсен күтәрдек.
Зурлар төркемендә Программаны тормышка ашыруның төп юнәлеше – балаларның танып белү, сөйләм, социаль-коммуникатив, сәнгати-нәфасәти, физик үсешенә шартлар тудыру. Төркемдә белем бирү процессы комплекслы һәм яңа буынның парциаль программалары нигезендә башкарыла. Программаның беренче планына белем бирүнең үстерешле функциясе куела. Программа балага гуманлы-шәхсипозициясендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләре, компетенциясе, сәләте формалашуга юнәлгән. Программада балаларга белем бирүдә каты регламентация юк. Программада уен эшчәнлеге аерым урын алып тора, баланың туганнан алып мәктәпкәчә чорына кадәр белем һәм тәрбия бирү процессы комплекслы бирелгән.
Программаның төп максаты – күчүчәнлек принципын тормышка ашыру һәм белем бирү системасы концепциясенә яраклаштырып мәктәпкәчә яшьтәге балаларга тәрбия һәм белем бирү. Әлеге программаның аермалылыгы шунда: мәктәп һәм мәктәпкәчә белем бирүнең өзлексез булуы проблеманы чынлыкта тормышка ашыра.

Программа Россия мәгариф академиясе тарафыннан тәкъдим ителгән.

2. Эчтәлекле бүлек.
2.3.Эш программасының эчтәлеге

Социаль –коммуникатив үсеш өлкәсе

5-6 яшьлек балаларның фикерләүләре үзенчәлекле булганга, баланың үз-үзен тотышында үзеннән-үзе көйләнү процессы өстенлек ала башлый, ирекле психик процессларның үсеше балаларның төрле өлкәдә тотрыклы оешуына китерә, хәрәкәтләрнең кагыйдәләргә буйсынуы төрле конфликтлы ситуацияләрнең килеп чыгуын булдырмый кала. Балаларның социаль культураның төрле төрләре турындагы белеме дифференцияле характер ала һәм алар продуктив , иҗади эшчәнлекнең төрле төрләрендә кулланыла.Программаны тормышка ашыру балалар белән эшчәнлекнең төрле ысулларын һәм алымнарын күздә тота (әкиятләрне сәхнәләштерү, әңгәмә, экскурсияләр, матур әдәбият уку, сюжетлы-рольле, дидактик уеннар, сөйләм, музыка тыңлау һ.б.), үзенчәлекле балалар эшчәнлегенең иң уңайлы яраклашуын фаразлый (коммуникатив, уен, танып белү, сөйләм, рәсем сәнгате, конструктив, музыка һ.б). <u>Мин-Кеше</u>: мин-малай, мин-кыз. Аларның охшашлыгы күп: уйнарга, җырларга, биергә, хайваннарны карарга, туганнарын, әти-әниләрен

яраталар; төрле хисләр кичерәләр: моңсуланалар, шатланалар, елыйлар, сагыналар,дулкынланалар, ләкин төрлечә кичерәләр. Кешенең хисләрен йөзенә, тавышына, хәрәкәтләренә карап әйтеп була.Әгәр кешенең йөзе моңсу булса, тавышы акрын, җилкәләре төшкән, башы иелгән була, аңа начар, аңа булышырга: нәрсә булганын сорарга, кочакларга, сыйпарга, җылы сүзләр әйтергә, шәфкатьлелек күрсәтергә кирәк.Шәфкатьле кеше һәрвакыт башка кешенең авыртуын күрә, аңа ярдәмгә ашыга. Малайлар һәм кызлар бер-берсе, хайваннар, кечкенәләр, ата-аналар турында кайгырталар. Кызлар кайгыртучанлык, ягымлылык, яхшы күңелллелек күрсәткән чын хатын-кыз эшләрен бәяли. Малайлар - кыюлык, намуслылык, көч, вөҗданлылыкны. Вөҗданлы булу-ул үзеңнең нәселеңне данлау, аны бөртекләп яхшы эшләр белән тулыландыру. Малайларның һәм кызларның кызыксынулары төрлечә: малайлар шау-шулы уеннар, конструктор, чик сакчылары, янгын сүндерүчеләр булып уйныйлар, машина, танклар ясыйлар. Кызлар курчаклар, өйле уеннар уйныйлар, киенәләр; чәчәкләр, өйләр, кешеләр ясыйлар. Киресенчә дә булырга мөмкин. Ләкин бер-берсенең кызыксынучанлыгын хөрмәт итеп, комачауламый уйнарга кирәк.

Ир-ат һәм хатын-кызлар күбесенчә бер-берсенә охшаган: аралашырга, кунакка йөрергә, бүләк алырга яраталар. Хөрмәткә лаек ир-ат йомшак, зәгыйф кешене яклый, саклый, өлкәннәргә ярдәм итә, үз өстенә җаваплылыкны ала, намуслы, батыр, кыю. Хөрмәткә лаеклы хатын-кыз һәрвакыт ачык йөзле, кайгыртучан, аның янында тыныч, җылы, рәхәт була, ул тәмле ашата, назлый, тынычландыра, тәртип булдыра ала. Түземлелек, тырышлык, җентекләп эшләүне таләп итүне хатын-кыз башкара.

Минем гаиләм.Гаилә якын һәм ерак туганнардан тора. Якын туганнар – әти, әни, әби, бабай, апа, абый, эне, сеңел. Ерак туганнар-әти-әнинең абый-апалары. Һәр гаиләдә “хатын-кызлар”, “ир-атлар” бәйрәме үткәрелә. Гаиләдә ир-атлар һәм хатын-кызларны төрлечә атыйлар. Малай гаиләдә –ул, абый, эне, онык; кыз – кыз бала, апа, сеңел, онык; ир-ат – әти, ул, ир; хатын-кыз –әни, кыз, хатын. Гаиләдә иң хөрмәтле кешеләр – әби, бабай, алар турында кайгырталар, аларны саклыйлар.

Балалар бакчасы. Балалар бакчасы һәркемгә кадерле. Анда эшләүчеләр балаларга әйбәт булсын дип кайгырталар: пешекче, тәрбияче ярдәмчесе,ишек алды җыештыручы, тәрбияче, өлкән тәрбияче, кер юучы, шофер, мөдир. Бакчада эшләүче өлкәннәр балаларга яхшы булсын өчен күп эшлиләр: үсемлекләр турында кайгырталар, веранда буйыйлар, кар төзелешләр ясыйлар. Балалар аларга хөрмәт белән карыйлар: исеме, этисенең исеме белән дәшәләр, елмаялар, бәйрәмнәр белән котлыйлар, бүләкләр бирәләр.

Кешенең килеп чыгуы һәм үсеше. Һәр кешенең үз тарихы бар. Кешенең тарихы ул туганнан соң башлана. Ул туган вакытны туган көн дип атыйлар. Бала бераз үсә төшкәч, бакчага бара, күп нәрсәгә өйрәнә, дуслар таба. Бакчадан соң мәктәпкә бара, бала дөнья, тормыш турында күп нәрсәгә өйрәнә, үзе эшли. Мәктәпне тәмамлагач, алга таба укырга керә яки эшли башлый. Зур кеше булгач,гаилә кора, балалар үстерә. Картайгач, пенсиягә китә, өйдә ял итә, сәяхәткә китә. Өлкән кешеләр күп беләләр, тормыш тәҗрибәсе туплыйлар. Аларга булышырга кирәк.

Гаилә тарихы. Һәр кешенең исеме бар, исем ул тугач бирелә. Исемнәр төрле була, алар нәрсә дә булса аңлата.Кеше үз исемен ярата. Өлкән кешеләрне исеме, әтисенең исеме белән атыйлар, ул хөрмәт итү дигәнне аңлата.Кешенең фамилиясе бар, гаиләдә фамилия бертөрле була. Гаиләнең намусын сакларга кирәк: ялганламаска, хәлдән килмәгәнгә сүз бирмәскә, ата-аналарны картайган көндә ялгыз калдырмаска кирәк.

Туган шәһәр. Һәр шәһәрнең тарихы була, яңа, иске, борынгы шәһәрләр бар.Борынгы шәһәрләр кешегә яшәү өчен җайлы урында барлыкка килгән: яңа шәһәрләр файдалы казылмалар(нефть, күмер) булган җирдә, ял итә торган урыннарда (диңгез, күл) Һәр шәһәрнең туган көнен, тарихын билгели торган күп кенә башка даталары бар. Һәр шәһәрдә дә музей, һәйкәлләр, урамнар, аларның үз исемнәре, тарихы бар: алар күренекле кешеләр исемнәре белән атала.

Туган ил. Туган илнең дә үз тарихы бар.Илебезнең исеме-Россия-Рәсәй. Россия Федерациясе –зур, күпмилләтле дәүләт. “Русь” сүзе якты мәгънәсен аңлата. Кеше кайда туса, аның туган җире, иле шунда була. Ватанны сакларга, якларга әзер тору, аның белән горурлану – ул кешедә була торган иң яхшы нәрсә. Ватанны яраткан кеше ата-анасын, туганнарын, шәһәрен, урамын, балалар бакчасын ярата.

Татар милли культурасы. Йорт төзелешләре яшәр өчен төзелгән. Татарлар йорт хайваннары асраганнар, игенчелек белән шөгыльләнгәннәр. Бөтен төр хезмәтләр дә бер-берсенә бәйле булган: тегермәнче-игенчегә, балта остасы-агач кисүчегә, терлекче-тимерчегә.Шуңа кешеләр дус, тату яшәгәннәр, шул турыда әкиятләр, җырлар, мәкальләр уйлап чыгарганнар. Табигать кешеләрне туендырган, җылы биргән, киендергән, дәвалаган. Кешеләр әйләнә-тирәгә булган мөнәсәбәтләрен

әкиятләрдә, җырларда чагылдырганнар. Аларда намуслы яшәү, бер-береңә авыр вакытта булышу, өлкәннәрне, ата-аналарны хөрмәтләү, туган илне ярату сурәтләнгән.

Сюжетлы-рольле уеннар. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның тормышында сюжетлы-рольле уеннар аерым урын алып тора. Педагог балаларны уен сюжетын үстерергә өйрәтә, башкаручылар арасындагы мөнәсәбәтне ныгыта, таныш уен сюжетларын берләштерә, шуларның берсен төп сюжет итеп алырга һәм балаларга рольләр тәкъдим итә, кара-каршы сөйләмне формалаштыруны, рольләрне башкаручыларның эш-хәрәкәтен планлаштыруны дәвам итә. Педагог уен барышында туган традицион һәм заманча мөстәкыйльуен эшчәнлеген хуплый: “Кафе”, “Коткаручылар хезмәте”, “Музей”, “Дача” “Күргәзмәләр залы”, “Алтын эзләүчеләр” һ.б.

Эксперимент уеннар – бу яшьтәге балалар өчен әһәмиятле урын тота. Алар балага югары дәрәҗәдәге мөстәкыйльлек кенә биреп калмыйлар, ә үз-үзләрен ачарга мөмкинлек бирәләр.

Театр уеннары. Зурлар төркемендә сәхнәләштерелгән уеннар балаларның мөстәкыйльлеген үстерә, курчак спектакльләре, сәхнәләштерелгән уеннарның барышын күзәтүне формалаштыра.Тәрбияче балаларны персонажларның төрле хәрәкәтләрен күрсәтергә генә өйрәтеп калмый, ә геройларның эмоциональ халәтен күрсәтү сәләтен дә үстерә (мимка, поза). Педагог курчакларны йөртү (бибабо, өстәл курчаклары һ.б.) белән таныштыра, хәрәкәтләрне җыр белән башкара.Балалар рольләрне башкарганда костюм элементлары куллану аларга үзләрен теге яки бу образда итеп хис итү өчен әһәмиятле. Образга кереп уйнаганда балада иҗади мөстәкыйльлек, нәфасәти зәвык тәрбияләнә.

Режиссер уеннары.Зурлар төркемендә режиссер уеннары әкренләп катлаулана һәм төрләнә бара: катнашучылар күбәя, аларның үзара бәйләнеше дә катлаулана, төп һәм уртача геройлар билгеләнә.

Коммуникатив сәләт үсеше. Ситуацияне исәпкә алып аралашу, әңгәмәдәшенә ориентлашу коммуникатив сәләт үсешенең әһәмиятле шарты булып тора. Бала өлкәннәр инициативасы белән туган әңгәмә темасын дәвам итә, сорауларга җавап бирә, кире кага ала. Балаларда сөйләм культурасын үстерү мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында гына түгел, ситуациягә карап сөйләм этикетың төрле формаларын һәм кагыйдәләрен күзаллауны формалаштыру нигезендә гаиләдә дә әһәмиятле: ата-аналар балалар белән бергәләп хикәяләр уйлап чыгара, аларның рәсемнәрен ясый, әдәби әсәрләрне укыганнан соң әңгәмә алып баралар. Балаларны вербаль булмаган аралашу чараларын(мимика, жест),төрле интонацияләр кулланырга, сөйләмнең темпын һәм тавыш көчен сакларга өйрәтү әһәмиятле.

Куркынычсызлык куьтурасын формалаштыру. Безнең төркемендә турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге белем бирү ситуациясе формасында тормышка ашырыла, аның барышында балалар әйләнә-тирәнең төрле аспектлары белән танышалар, билгеле бер вакыйгага анализ ясарга, куркынычсызлык кагыйдәләренең асылына төшенергә, аларны мөстәкыйль формалаштырырга өйрәнәләр. Төп басым балаларны төрле төр эшчәнлекнең культуралы һәм куркынычсыз башкарылган моделе белән таныштыруга ясала. Белем бирү структурасы психик процессларныңүсешенә ярдәм итә. Белем бирү ситуациясе зурлар төркемендә турыдан-туры белем бирү эшчәнлеген оештыруның төрле формадагы компоненты булырга мөмкин: эзләнү, практик-ориентлашу, иҗади проектлар, сюжетлы-рольле уеннарга алдан әзерлек, практикумнар, иҗади мастерскойлар, шөгыльләр. белем бирү эшчәнлеге вакытында алган күзаллаулар һәм тәҗрибәләр режим моментларында үткәрелгән белем бирү эшчәнлегендә тормышка ашырыла. Иртән килгән балалар белән куркынычсызлык кагыйдәләре турында белемне актуальләштерергә ярдәм итүче әңгәмәләр үткәрелә, хезмәт вазифаларын, гигиена процедураларын башкарганда, уен эшчәнлеге барышында куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүгә игътибар бирелә. Саф һавада максатчан йөргәндә,хәрәкәтле уеннар уйнаганда, хезмәт эшчәнлеге вакытындакуркынычсызлык кагыйдәләре саклана. Матур әдәбият белән танышканда, музыка әсәрләре тыңлаганда, сынлы сәнгатьтә, яраткан әкиятләрне сәхнәләштергәндә, мультфильмнар, видеофильмнар караганда, иҗади эшләрдә куркынычсызлык культурасы образлы күзаллаулар формасында тирәнәйтелә. “Физик үсеш”үстерешле

өлкәсе балаларга үз сәламәтлегенә аңлы караш тәрбияли. Программа гаиләдә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүгә игътибар бирә. Мәсәлән, “Таныш булмаган кешеләр белән аралашканда куркынычсызлык” бүлегендә педагоглар балаларны матур әдәбият әсәрләре белән таныштырып, ситуацияне анализлый, персонажларның үз-үзен тотышын бәяли, алынган мәгълүматларны сюжетлы-рольле, режиссер уеннарына кертә. Ата-ана үрнәк быр тора. Гаилә, ата-ананың төп бурычы-куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне игътибар үзәгендә тоту.

Табигать һәм куркынычсызлык. Танып белү өлкәсендә алган белемнәр нигезендә балаларда төрле үсемлекләр, гөмбәләр белән килеп чыккан ситуацияләр нәтиҗәсендә балаларның табигатьтә үз-үзләреннең тотышлары турында күзаллау фомалаша. Матур әдәбият белән танышканда , күзәтүләр нәтиҗәсендә, продуктив эшчәнлектә балаларда үсемлекләргә, аеруча куркынычлы хайваннарга (елан, талпан), гөмбәләргә сак караш тәрбияләнә. Табигатьтә була торган хәвефле ситуацияләрдән саклану, аларны булдырмау чаралары өйрәнелә.

Урамда куркынычсызлык. "Гаилә", "Светофор", "Машина йөртүчеләр" сюжетлы-рольле уеннарын, режиссер, дидактик уеннар уйнаганда, матур әдәбият әсәрләре укыганда, экскурсияләр, күзәтүләр үткәргәндә, мультфильмнар, телетапшырулар караганда балаларда шәһәр урамнары төзелеше, юл хәрәкәте, машиналар турында күзаллау формалаша, алар юл хәрәкәте кагыйдәләре белән танышалар.

Өйдә куркынычсызлык. Педагог балаларны өйдә куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныштыра, үзеңнең өй адресыңны белүнең әһәмиятен ачыклый, проблемалы ситуацияләрдә үзеңне ничек тотарга кирәклегенә өйрәтә.

Хезмәт. Өлкәннәр хезмәте белән таныштыру. Педагог балаларны төрле һөнәр ияләренең хезмәте белән таныштыра. Һәр баланының үз гаилә әгъзаларының һөнәрләре турында сөйләвен, берничә һөнәр турында сөйли һәм күзаллый белүен хуплый. Һәрбер һөнәр иясенең хезмәт нәтиҗәсенә хөрмәт белән карарга өйрәтә, һәр хезмәт эшчәнлеге арасындагы бәйләнешне күрергә ярдәм итә.

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү. Педагог балаларга культура-гигиена күнекмәләре бирә, мөстәкыйльлекне мактый һәм нәтиҗәне бәяли. Балаларның культура эшчәнлегенә : чиста ашау, тавышсыз эчү, чәнечке-пычак куллану, салфеткадан файдалану һ.б. игътибар бирә.

Хуҗалык-көнкүреш хезмәте – балаларның төркем, аш бүлмәсендәге, мәйданчыктагы хезмәтләрен хуплый, эшчәнлекләрдән соң эш урынын җыештырырга өйрәтә.

Табигатьтәге хезмәт. Педагог балаларны табигать объектларын карарга тарта. Шул ук вакытта тере объектларның экологик, биологик, географик үзенчәлеген исәпкә алып аларга сак карарга, табигать почмагында дежурлык вазыйфаларын дөрес үтәргә,эш коралларын чиста тотарга, җәй көне бакча эшләренә, ташландык әйберләрдән уенчыклар ясарга өйрәтә.

Танып белү үсеш өлкәсе

Әйләнә-тирә белән танышу. Балалар глобус,географик карта, йолдызлар картасын карыйлар. Галәм, аны кешенең үзләштерүе турында беләләр.Ай исемнәре һәм аларны эзлеклелеге турында календарь буенча танышалар. Балаларның вакыт турында, әби-бабайларның бәләкәй чакларын, кешеләрнең тау куышлыгында яшәгән вакытларын һ.б. беләселәре килә. Балалар табигатьне, сезонлы күренешләрне күзәтәләр, календарьда билгеләп баралар. Өс, баш, аяк киемнәре, аларның сезонлы үзенчәлекләре, төрле һөнәрләр өчен махсус киемнәр турында мәгълүмат алалар. Тәрбияче теге яки бу махсус киемнең ни өчен төрле һөнәр иясенә бары тик шул кием генә кирәк булуын балаларның үзләреннән әйттерергә омтыла.Балалар кайбер материалларның нәрсәдән ясалуын, аның өчен нәрсә кирәк булуын беләләр. Ерактарак булган кызыклы урыннар: цирк, курчак театры, аэропорт, диңгез порты, заповедник һ.б. белән танышалар. Төрле спорт ярышлары үткәргән вакытта балалар олимпиада, спорт төрләре турында беләләр.Тәрбияче балаларны почта, башка аралашу-мәгълүмати чаралар, хатлар белән таныштыра. Балалар бакчасындагы агачлар, куаклар, гөмбәләр, бөҗәкләр,кошлар белән күзәтүләр үткәрәләр. Үз тирәлегенең сулары, анда яшәүче җан ияләре белән танышалар.Тәрбияче балаларга табигатьтә һәрбер җан иясенең кирәклеге турында сөйли. Ташлар, ком, балчык, төрле ландшафтлар белән таныштыруны дәвам итә.

Танып белү-эзләнү эшчәнлеге. Тәрбияче предметларның үзлеген аерып күрсәтергә өйрәтә(көпшәк, каты, бөгелүчән, ныклы,уалучанһ.б.). Предметның яңа үзлекләре белән таныштыруны оештыра, төрле материалларны(кәгазь, картон,тукыма) танырга, сүзләр белән атарга(пластмасс,йон, мех һ.б.)өйрәтә. Кәгазьнең ничек ясалуын, аны файдалы куллану; төрле материалны ясаганда әйләнә-тирәнең ничек пычрануын, чүп-чарның ничек килеп чыгуын һәм кая китүен, аларның кире эшкәртелүен сөйли. Сыеклыкның агуын, таралучан әйберләрне салырга кирәклеген аңлата. Балалар тере һәм тере булмаган объектларны чагыштырырга, аларның бәйләнешләрен аңларга өйрәнәләр. Тәрбияче балаларны бакчаның планы, экологик сукмак, шартлы билгеләр белән таныштыра, күзәтүләр, тәҗрибәләр өчен шартлар тудыра: мини-

лабораториядә табигый байлыклар, ясалма һәм ташландык материаллардан тәҗрибәләр өчен эш кораллары ясыйлар. Балалар үзлектән гипотеза төзиләр, нәтиҗәне чагыштыралар.

Иң гади математик күзаллауны формалаштыру. Зурлар төркемендә эшчәнлекнең әкренләп гамәлнең предмет белән модельдән математик график модельгә күчүе яңа караш булып тора.Шул максаттан чыгып, эш дәфтәрләре кулланыла башлый, балаларга мөстәкыйль проблемалы ситуация бирелә. <u>Предметларны чагыштыру.</u> Балалар предметларны үзенчәлекләре буенча төркемнәргә аералар, бөтен һәм өлеш арасындабәйлелекне, артык предметны табалар; пердметларның төс, форма, зурлыгын символлар белән билгелиләр; төркемдәге предметлар тигез түгеллеген билгеләр белән язалар, 10 га кадәр саныйлар. Саннар предметлар белән дә, график юл белән дә билгеләнә, кушу һәм алу арифметик гамәлләре формалаша башлый.

<u>Зурлык</u>. Зурлар төркемендә предметлар шартлы билге белән үлчәнә. Балалар төрле киңлектәге, биеклектәге, озынлыктагы предметларны үсә яки кими бару тәртибендә урнаштырырга, урнашу тәртибен белергә, үлчәмнәре буенча чагыштырырга өйрәнәләр. Чагыштыру өчен алынган предметларның берсенең шартлы үлчәме ярдәмендә ике предметны зурлыклары(озынлыгы, киңлеге, биеклеге) буенча чагыштырырга өйрәнәләр. Предметларның зурлыгын (озынрак-кыскарак, биегрәк-тәбәнәгрәк, киңрәк-таррак) күз күләме белән билгеләргә өйрәнәләр.

<u>Форма</u>.Түгәрәк һәм турыпочмаклыкны чагыштыру нигезендә , балаларны овал белән таныштыру. Дүртпочмак турында аңлату: квадрат һәм турыпочмаклыкныңдүртпочмак төрләре икәнлегенә төшендерү. Формалары буенча таныш предметларны чагыштыру, якын тирәдә бертөрле һәм төрле формалы предметларны танып белергә өйрәтү(китап, картина, өстәл- турыпочмаклы һ.б.)

<u>Тирә-юньдә һәм вакытта ориентлашу</u>. Алтынчы яшьтәге балалар тирә-юньдә ориентлашуны үзләштерә башлыйлар (сулда, уңда, аста, өстә, алда, алдында, артында, арасында, янәшә). Үзенең яки башка предметның торышына карап, теге яки бу предметның урынын билгеләү. Бирелгән юнәлештә хәрәкәт итә белү, сигнал буенча һәм маршрут күрсәткечләренә (уклар) карап үз торышыңны билгеләү; әйләнә-тирәдәге предметларга карап үз торышыңны билгеләү.Балаларны кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтү(сулда, уңда, аста, өстә). Иртә, көндез, кич, төннең тулы бер тәүлек тәшкил итүе турында күзаллау бирү. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре белән атап чыгарга, бүген нинди көн, кичә нинди көн иде, иртәгә нинди көн икәнен әйтергә өйрәтү.

Конструкцияләү.Саф һавада булганда, экскурсияләр вакытында педагог балаларны дизайн иҗатының төрле төрләре (архитектура, интерьер, автомобиль, җиһазлар, уенчыклар һ.) белән таныштыра.Балалар төзегән корылмлар, конструкцияләр һәм әйләнә-тирәләрендә күрә торган корылмалар (өйләр, ишегалды һ.б.) арасында бәйләнеш урнаштыра белергә, конструкцияләрнең төп өлешен һәм характерлы детальләрен күрсәтә белергә өйрәтә.Балаларда күмәк эшләү, эшләрен уртак ниятләре белән яраштырып берләштерү күнекмәләрен бирә, мөстәкыйльлекне, иҗадилыкны хуплый. Балаларның үсеше түбәндәге конструктив эшчәнлек чаралары ярдәмендә бара: 1. Тәҗрибәләрне туплау һәм гомумиләштерү өчен иң уңайлы шартлар тудыру. 2.Үзләштерелгән алымнарның төрле ситуацияләргә инициативалы күчеше. 3. Мөстәкыйль эшчәнлектә ирекле алымнар куллану (конструктив, уен, сәнгать). 4.Уен һәм күнегүләрдә шартлы уенчыклар куллану. 5. Практик эшчәнлекнең эчке планга (фикерләү, күзаллау) күчүе, фикерләүнең үзгәрүе, нәтиҗәне фаразлау һәм иң гади мәсьәләләрне чишү– форма һәм конструкция белән күңелдән тәҗрибә ясау ул.

Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе.

Авазларны дөрес әйтергә өйрәтү.Авазларны дөрес, ачык итеп әйтергә, сүзләрне үз мәгънәсендә кулланырга өйрәтү эшен дәвам итү. Әйтелеше һәм яңгырашы буенча охшаш тартык авазларны ишетеп аера һәм ачык итеп әйтә белү күнекмәләре бирү: с-з, с-ц, ш-щ, ч-ц, с-ш, ж-з, л-р; сызгырулы, чыжылдаулы, сонор, калын һәм нечкә авазларны аерырга өйрәнү. Фонематик ишетү сәләтләренүстерү. Сүздә авазның урынын билгеләргә (башында, уртасында, ахырында) өйрәтү. Сәнгатьле сөйләм өстендә эшләү.

Сүз байлыгын үстерү. Тирә-юнь турындагы белемнәрен киңәйтү исәбенә, балаларның сүз байлыгын арттыру һәм активлаштыру.Көнкүреш предметларын белдерүче, өлкәннәрнең һөнәрләрен аңлатучы, үсемлекләр һәм хайваннар, кошлар, табигать күренешләре атамалары; предметларның төрле билгеләрен(төсен, формасын һ.б.), кешеләрнең характерын белдерүче сыйфатлар; кешеләрнең үзара мөнәсәбәтләрен, хезмәткә карата мөнәсәбәтләрен, кәефләрен һ.б. белдерүче рәвешләр; кешенең эш-гамәлләрен, хезмәт эшчәнлеген белдерә торган фигыльләр

исәбенә балаларның сүзлеген баету, кулланышка кертү. Исемнәрне сыйфатлар белән бәйләргә өйрәтү (ак-кар, шикәр; матур-күлмәк, чәчәк), куллану күнекмәләрен бирү.
Сөйләмнең грамматик төзелеше. Җөмләдә сүзләрне яраштыра белү күнекмәләре бирү эшен дәвам итү: исемнәрне саннар белән, сыйфатларны исемнәр белән яраштырып сөйләргә өйрәтү. Сүздә дөрес куелмаган басымны, тартык авазларны чиратлаштырудагы хаталарны әйтә белергә өйрәтү. Сөйләшкәндә, хикәяләр сөйләгәндә, әңгәмәләрдә сүз ясагыч кушымчалардан файдаланырга өйрәтү: авылдаш. ташсыз һ.б. Тамырдаш сүзләр ясау күнекмәләре бирү: бал баллы. Берлек сандагы сүзләрне күплек формасына әйләндерә белергә өйрәтү эшен дәвам итү. Боерык фигыль ясый белү күнекмәләре бирү. Сөйләмдә гади кушма җөмләләрне куллану күнекмәләрен ныгыту.
Бәйләнешле сөйләм. Балаларның монологикһәм диалогик сөйләмен үстерү юнәлешендә эшләү: иптәшләре белән тыныч, ягымлы итеп сөйләшә белергә, башкалар сөйләгәнне игътибар белән тыңларга өйрәтү. Сораулар бирергә, тәрбияче һәм балалар биргән сорауларга төгәл җавап бирергә күнектерү. Күләме зур булмаган әкият, хикәяләрне тәрбияче сорауларыннан башка, бәйләнешле, эзлекле итеп сөйләүкүнекмәләре бирү. Балаларны, билгеле бер әйбер турында яки рәсемнәргә карап, тәрбияче үрнәгендә яки бирелгән план нигезендәкечкенә хикәяләр төзеп сөйләргә өйрәтү. Үз тәҗрибәңнән чыгып сөйләргә өйрәтү дәвам ителә.

Нәфасәти үсеш өлкәсе.

“Матур әдәбият һәм фольклор” юнәлеше. Зурлар төркемендә матур әдәбиятны кабул итү укылган әсәрнең мәгънәсен аңлау, бәя бирү белән бара. Балалар геройларга карата үзләренең эмоциональ карашларын аңлый, әсәрне жанр буенча аера, чагыштыра, әдәби телнең кайбер сәнгатьле чараларын күрә белә башлыйлар. Бу яшьтә образлы күзаллау геройларның тышкы кыяфәтен күз алдына китерү, әсәрнең ахырын уйлап чыгарып сөйләү сәләте үсә. Фольклор әсәрләренең спектры киңәя: санамышлар, мәкаль, әйтемнәр өстәлә. Иҗади эшләр белем бирү процессының аерылгысыз юлдашы- педагог балаларны уйлап чыгару процессына җәлеп итә, мактый. Еш кына әсәрләр темалар буенча берләштерелә. Бу бер үк әсәрнең төрле автор тарафыннан төрлечә кабул ителүенә ярдәм итә. Шигырьләрне яттан сәнгатьле итеп сөйләү күнекмәләре бирелә.Текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләре булдыруга булышлык итә. Китаплар белән таныштыру эше дәвам итә.
“Продуктив сәнгать эшчәнлеге”. Блаларның *сынлы сәнгать* белән кызыксынуларын үстерү өстендә эшләү. Кабул итү органнары эшчәнлеген (күрү, ишетү, тою) үстереп, балаларның сенсорик тәҗрибәсен баету. Нәфасәти кабул итү сәләтен үстерү. Предмет һәм күренешләрне күзәткәндә, фикерләү операцияләрен (анализ, чагыштыру, охшату, аермаларын табу, гомумиләштерү) үстерү. Сурәтләрдә предметларның төп билгеләрен (форма, зурлык, төс) генә түгел, бәлки характерлы детальләрн, кисәкләрнең чагыштырма зурлыкларын, биеклекләрен, бер-берсенә карата урнашу тәртибен күрсәтергә өйрәтү.
Сурәтли белү күнекмәләрен камилләштерү, иҗади сәләтне формалаштыру. Форма, төс, пропорцияләрне тоемлау.
Халык декоратив-гамәли сәнгате (Городец, Гжель, Полхов-Майдан һ.б.) белән танышыуны дәвам итү, халык уенчыклары турында күзаллауны киңәйтү. Балаларның декоратив иҗатын үстерү. Балаларны *сюжетлы композицияләр* тудырырга, сурәтләрне кәгазь битенең аскы өлешендә бер сызыкка урнаштырырга өйрәтү.Сюжеттагы төрле предмет һәм объектларны зурлыклары буенча чагыштырырга, бер-берсен каплый торган предметларны рәсемдә дөрес урнаштырырга өйрәтүне дәвам итү.
Балаларны төрле материаллардан *әвәләүнең* үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү. Натурадан карап, күзаллап таныш предметларны әвәләп ясау күнекмәләрен үстерү, характерлы үзенчәлекләрен, кисәкләрне пропорцияләре һәм детальләр зурлыгындагы аерымлыкларны чагылдыра белүләренә ирешү. Әвәләгәндә образның мәгънәлелеген чагылдырырга, кеше һәм хайван сыннарын хәрәкәттә әвәләргә, зур булмаган предмет төркемнәрен гади сюжетка берләштерергә өйрәтү. *Декоратив әвәләү*үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү. Халык уенчыгы тибында Дымково, Филимоново, Каргопольск уенчыкларын әвәләргә өйрәтү.
Кисеп ябыштыру. Кәгазьне кыска һәм озын тасма итеп кисеп, квадратлардан түгәрәкләр, турыпочмаклыктан овал кисеп, һ.б.сурәтләр барлыкка китерү. Берничә тапкыр бөкләгән

кәгазьдән бертөрле фигуралар, икегә бөкләгән кәгазьдән-симметрияле сурәтләр кисәргә өйрәтү.Предметлы һәм сюжетлы композицияләр барлыкка китерү.

Музыка тәрбиясе.Балаларны композиторлар турында кыскача белешмәләр, классик, халыкчан һәм заманча музыкаль әсәрләр белән таныштырып, музыкага мәхәббәт тәрбияләү, кызыксыну хисләрен, нәфасәти тойгыларын үстерүне дәвам итү.Музыкаль сәләтләрен (музыканы ишетү, хәтер, ритм тойгысы, тембрларны аеру), музыкага карата мөнәсәбәтләрен үстерүне дәвам итү.

Музыка әсәренең жанр төрләрен (марш, бию, җыр) аера белергә өйрәтү, музыкаль хәтерләрен камилләштерү. Җыр күнекмәләрен формалаштыруҖырларны музыка уен коралларына кушылып яисә мөстәкыйль рәвештә ялгыз башкара алу сәләтен үстерү, җыр белән кызыксынуларын, җырлау теләкләрен үстерү.

Физик культура үсеш өлкәсе

Физик культура һәм сәламәтләндерү эшләре. Балаларның сәламәтлеген ныгыту өстендә эшләүне дәвам итү: организмны чыныктыру, төп хәрәкәтләрне камилләштерү, гәүдәне төз тоту гадәтен ныгыту. Мөстәкыйль рәвештә хәрәкәтле, спорт уеннары оештырырга, физик күнегүләр башкарырга, йөзәргә һәм гидроаэробика элементларын өйрәтү. Гимнастика эскәмисенең тар рейкасы һәм бау буенча атлап, баш өстенә ком тутырылган кечкенә капчык куеп тигезлекне саклау күнегүләре ясау. Гадәти йөгерү, аяк очларында тезләрне югары күтәреп каршылыкларны җиңеп йөгерү, шуышу, үрмәләүне камилләштерү. Предметларны еракка ыргыту, тупны чөю һәм тотып алу хәрәкәтләрен, кул чукларын, иңбаш, арка мускулларын ныгыту, умыртка баганасының сыгылмалылыгын арттыру күнегүләре ясау, спорт уеннары уйнау.

Белем бирү өлкәләренең МРК га яраклаштырылган бурычлары

(Р.К.Шәехованың мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү региональ программасы)

Танып белү үстерешле өлкәсенең бурычлары. Рус башкорт, чуваш халыкларының матур әдәбияты, халык авыз иҗаты белән таныштру, мәкаль, әйтемнәрнең мәгънәсен аңлату, аларның сөйләмдәге урынын билгеләү. Татар, башкорт, рус, чуваш язучылары һәм шагыйрьләренең әсәрләрен башкарганда сәнгатьле сөйләмне формалаштыру. Идел буе халыкларының тарихы, культурасы, традицияләре белән таныштыру.

Сөйләм үстерү өлкәсенең бурычлары. Диалогик сөйләмне камилләштерү. Көндәлек тормышта балалар һәм өлкәннәр белән татар һәм рус телендә аралашу. Татар, рус, башкорт, чуваш халкының халык авыз иҗаты, матур әдәбияты белән таныштыру, әйтем, мәкальләрнең мәгънәсен аңлату, сәнгатьле сөйләмне формалаштыру.

Нәфасәти үсеш өлкәсенең бурычлары. Милли уен коралларының яңгырашы: (шакылдавык-рус, курай -башкорт, волынка “Сарпай”-чуваш, комуз -“кубыз”-татар) аша классик , халык, заманча музыка белән таныштыру.

Татар бизәкләре: канәфер, өчъяфрак белән таныштыруны дәвам итү; башкорт, чуваш халыклары бизәкләре, милли киемнәре турында күзаллауны формалаштыру.

Физик тәрбия үсешөлкәсенең бурычлары. Чуваш, башкорт, рус халык авыз иҗаты аша үз сәламәтлегенә, үз шәһәренә аңлы караш тәрбияләү, сәламәт яшәү рәвеше алып бару, халык уеннары белән таныштыру. Татар, рус халык уеннарын мөстәкыйль оештырырга өйрәтүне дәвам итү.

Социаль -коммуникатив үсеш өлкәсенең бурычлары. Башкорт, чуваш, рус халыкларының традицияләрен, гореф-гадәтләрен хөрмәт итү; кешелеклелек, кунакчыллык, чисталык кебек сыйфатлар, чуваш, башкорт, рус халыкларының әдәби әсәрләре аша хезмәт эшчәнлеге турында күзаллауны, төрле милләттәге яшьтәшләренә дустанә караш, мөстәкыйльлек формалаштыру.

2.4.Комплекс – тематик планлаштыру

Зурлар төркеме

Тема блока	Важные даты	Временной период	Тема недели	Развернутое содержание работы	Варианты итоговых мероприятий
сентябрь					
День знаний	1.09-День знаний 8.09– Международный день грамотности. 21.09- Международный день мира 22.09-День без автомобиля 27.09–День дошкольных работников.	**1 неделя** 1.09 - 5.09	«Книга – источник знаний»	Развивать у детей познавательную мотивацию, интерес к школе, книгам. Формировать дружеские, доброжелательные отношения между детьми.	Викторина «Путешествие по сказкам»
		2 неделя 8.09 – 12.09	«Здравствуй, детский сад!»	Продолжать знакомить с детским садом как ближайшим социальным окружением ребенка (обратить внимание на произошедшие изменения; покрашен забор, появились новые столы), расширять представления о профессии их сотрудников детского сада (воспитатель, помощник воспитателя, музыкальный руководитель, врач, дворник).	Экскурсия по ДОУ
Мониторинг		**3 неделя** 15.09 – 19.09	Мониторинг	Заполнение персональных карт детей.	Родительское собрание по итогам диагностики, рекомендации по коррекции
		4 неделя 22.09 – 26.09			
		5 неделя 29.09 – 30.09			
октябрь					
Осень	1.10-День пожилого человека 4.10- Международный день домашних животных. 5.10-День учителя 24.10-День здоровья.	**1 неделя** 1.10 – 3.10	«Наши бабушки и дедушки»	Расширять знания детей о своей семье и своем месте в ней. Формировать интерес к своей родословной, рассматривая семейные альбомы с фотографиями, рассказывая о родственниках. Воспитывать эмоциональную отзывчивость на состояние близких людей. Воспитывать бережное и уважительное отношение к старшему поколению.	Праздник «Бабушка рядышком с дедушкой»
		2 неделя 6.10 – 10.10	«Осень – золотой листопад!»	Расширять знания детей об осени. Формировать обобщенные представления об осени как времени года, приспособленности растений и животных к изменениям в природе, явлениях природы. Формировать обобщенные	Экскурсия в осенний парк (школы № 50) и выставка творческих работ

				представления об осени как времени года, явлениях природы, приспособленности человека к изменениям в природе (одежда, обувь и головные уборы). Расширять представления о неживой природе.	«Осень золотая»
		3 неделя 13.10 – 17.10	«Полевые работы осенью»	Расширять представления детей об осени. Развивать умение устанавливать простейшие связи между явлениями живой и неживой природы (похолодало — отцвели цветы и т. д.), вести сезонные наблюдения. Расширять представления о сельскохозяйственных профессиях. Закреплять знания о домашних животных и птицах, их образе жизни осенью. Расширять представления о правилах безопасного поведения на природе.	Выставка детского творчества «Что нам осень принесла» или Выставка поделок из овощей и фруктов
		4 неделя 20.10 – 24.10	«Прогулка по осеннему лесу»	Расширять знания детей об осени. Формировать обобщенные представления об осени как времени года, приспособленности растений, диких животных и птиц к изменениям в природе. Закреплять знания о правилах безопасного поведения в природе.	Коллективная творческая работа панно «Листопад». Просмотр слайдов.
		5 неделя 27.10 – 31.10	«Человек и природа»	Формировать элементарные представления о воде, воздухе, огне, земле, песке, глине; о том, что они имеют большое значение для жизни. Расширить представления об их свойствах. Дать первичные представления об экосистемах, природных зонах. Расширять представления о неживой природе. Углублять и систематизировать представления о взаимоотношениях человека и окружающей среды. Развивать у детей познавательный интерес к практическим опытам.	Опыты «Вода, воздух, песок, огонь»
ноябрь					
Я выросту здоровым	4.11-День народного единства 7.11-Всемирный день мужчин 6.11-день Конституции РТ 20.11.14-	**1 неделя** 3.11 – 7.11	«Я и моя семья»	Развивать представления детей о своем внешнем облике. Формировать положительную самооценку. Закреплять знание домашнего адреса и телефона, имен и отчеств родителей, их профессий. Расширять знания детей о самих	Фото выставка «Профессия моих родителей».

	всемирный день ребёнка (60 лет) 24.11–День чтения. 30.11-День матери			себе, о своей семье, о том, где работают родители, как важен для общества их труд.	
		2 неделя 10.11 – 14.11	«Быть здоровым хорошо!»	Расширять представления о здоровье и здоровом образе жизни. Воспитывать стремление вести здоровый образ жизни. Формировать положительную самооценку.	Совместное развлечение «Папа, мама, Я – спортивная семья»
День народного единства		**3 неделя** 17.11 – 21.11	«Наша родина-Россия»	Расширять представления детей о родной стране (Россия и Татарстан), о государственных праздниках; вызвать интерес к истории своей страны; воспитывать чувство гордости за свою страну, любви к ней.	Просмотр слайдов «Моя родина: Россия и Татарстан» (достопримечательности, великие люди и т.д.).
		4 неделя 24.11 – 28.11	«Вместе дружная семья».	Знакомить с историей России и Татарстана, гербом и флагом, мелодией гимна. Рассказывать о людях, прославивших Россию и Татарстан; о том, что Российская Федерация (Россия) — огромная многонациональная страна; Москва — главный город, столица нашей Родины; Республика Татарстан – малая родина, многонациональная республика; Казань – главный город, столица Татарстана.	Альбом детских рисунков «Мой Родина» (достопримечательности или места, где были дети)
декабрь					
Новый год	1.12–Праздник народных игр. 3.12-день инвалидов 10.12-День прав человека 19.12-Международный день помощи бедным. 31.12-Новый год	**1 неделя** 1.12 - 5.12	«Здравствуй, Зимушка-зима!»	Продолжать знакомить детей с зимой как: временем года. Закреплять знания об одежде, обуви, головных уборах, использовании их по сезону. Расширять и обогащать знания детей об особенностях деятельности людей в городе, на селе (образе жизни о людей, домашних животных и птицах зимой); о безопасном поведении зимой. Формировать представления о безопасном поведении людей зимой. Развивать умение вести сезонные наблюдения, замечать красоту зимней природы.	Выставка детского творчества «Зима пришла» или Экскурсия в «трогательны» зоопарк»
		2 неделя 8.12 – 12.12	«Зима в лесу»	Расширять представления детей о зиме. Расширять представления о сезонных изменениях в природе	Изготовление и размещение

				(изменения в погоде, растения зимой, поведение зверей и птиц). Продолжать знакомить детей с поведением диких зверей и птиц, с особенностями их поведения и трудностями зимой. Расширять представления о местах, где всегда зима, о животных Арктики и Антарктики.	кормушек для зимующих птиц
		3 неделя 15.12 – 19.12	«Юные исследователи»	Формировать первичный исследовательский и познавательный интерес через экспериментирование с водой и льдом. Расширять и обогащать знания детей об особенностях зимней природы (холода, заморозки, снегопады, сильные ветры). Развивать умение устанавливать простейшие связи между явлениями живой и неживой природы.	Опыты «Вода зимой» (физические состояния воды)
		4 неделя 22.12 – 26.12	«Зимние виды спорта»	Расширять представления детей о зиме. Знакомить с зимними видами спорта. Формировать представления о безопасном поведении людей при занятии зимними видами спорта.	Развлечение «Спортивная семья»
		5 неделя 29.12 – 31.12	«Ждем на праздник Деда Мороза и Снегурочку».	Привлекать к активному разнообразному участию в подготовке к празднику и его проведенииВоспитывать чувство удовлетворения от участия в коллективной предпраздничной деятельности. Закладывать основы праздничной культуры. Вызвать эмоционально положительное отношение к предстоящему празднику, желание активно участвовать в его подготовке.	Выставка детских работ «Мастерская Деда Мороза» и Новогодний утренник
январь					
Мониторинг	7.01-Рождество 13.01–День Российской печати. 25.01–Татьянин день.	**1 неделя** 12.01 – 16.01	Мониторинг	Заполнение персональных карт детей.	Родительское собрание по итогам диагностики, рекомендации по коррекции
		2 неделя 19.01 – 23.01			
		3 неделя 26.01 – 30.01			
февраль					

Зима	15.02-день рождения Мусы Джалиля 17.02-День проявления Доброты. 21.02-День родного языка 23.02-День защитника Отечества 25.02-День здоровья.	**1 неделя** 2.02 – 6.02	«Посуда и мебель»	Расширять представления детей о посуде и мебели. Формировать обобщающее понятие «посуда» и «мебель», их назначении и видах. Уточнить названия и назначение посуды и мебели, учить различать и называть их части. Формировать знания о свойствах материалов, из которых делают посуду и мебель. Познакомить с производством посуды и мебели, с профессиями.	Экскурсия кафе (сервировка стола) или Сюжетно-ролевая игра «Новоселье»
		2 неделя 9.02 – 13.02	«Профессии»	Продолжать расширять представления о людях разных профессий. О значении их труда для общества. Формировать интерес к людям новых профессий. Рассказать детям о том, что человек должен ответственно относится к любому делу, проявлять интерес к выполняемой работе.	Экскурсия в мини-музей «Кем быть?» или на предприятия и производства
		3 неделя 16.02 – 20.02	«День родного языка»	Формировать представление о многообразии народов и языков. Расширять представления детей о родном языке. Познакомить с творчеством знаменитых писателей и поэтов русского и татарского народов (Г.Тукай, А.Алиш, М.Джалиль, А.С.Пушкин М.Ю.Лермонтов, С.А. Есенин, и др.). Знакомить со сказками разных народов и детских писателей.	Викторина «В гостях у сказки» или Развлечение «Международный день родного языка»
День Защитника отечества		**4 неделя** **23.02 - 27.02**	«Служу России».	Продолжать расширять представления детей о Российской армии. Рассказывать о трудной, но почетной обязанности защищать Родину, охранять ее спокойствие и безопасность; о том, как в годы войн храбро сражались и защищали нашу страну от врагов прадеды, деды, отцы. Воспитывать в духе патриотизма, любви к Родине. Знакомить с разными родами войск (пехота, морские, воздушные, танковые войска), боевой техникой. Расширять гендерные представления, формировать в мальчиках стремление быть сильными, смелыми, стать защитниками Родины; воспитывать в девочках уважение к мальчикам как	Праздник «23 февраля — день защитника Отечества» и Выставка детского творчества. Изготовление подарков для пап.

				будущим защитникам Родины.	
март					
Международный женский день	3.03-Всемирный день писателя. 8.03-Международный женский день.	**1 неделя** 2.03 – 6.03	«Первый праздник Весны».	Организовывать все виды детской деятельности (игровой, коммуникативной, трудовой, познавательно исследовательской, продуктивной, музыкально художественной, чтения) вокруг темы семьи, любви к маме, бабушке.	Мамин праздник.
Народная культура и традиции	21.03-день поэзии/ Навруз 22.03–Всемирный день воды. 27.03–Всемирный день театра.	**2 неделя** 9.03 – 13.03	«Народная игрушка»	Знакомить с народным творчеством на примере народных игрушек. Продолжать знакомить с народным декоративно-прикладным искусством (Городец, Полхов-Майдан, Гжель), Расширять представления о народных игрушках (матрешки — городецкая, богородская; бирюльки). Знакомить с национальным декоративно прикладным искусством.	Родительская мастерская по изготовлению народной игрушки.
		3 неделя 16.03 – 20.03	«Как у наших у ворот!»	Продолжать знакомить детей с народными традициями и обычаями. Рассказать о русской избе и других строениях, их внутреннем убранстве, предметах быта, одежды. Знакомить с устным народным творчеством (песенки, потешки и др.).	Фольклорный праздник. Выставка детского творчества.
апрель					
Весна	1.04-День птиц 1.04-День смеха. 2.04-день детской книги 12.04-День космонавтики 50 лет выходу человека в космос (Алексей Леонов) 22.04-день Земли 23.04-Всемирный день книг. 26.04-день рождения Тукая	**4 неделя** 23.03 – 27.03	«Весна пришла, журчат ручьи»	Формировать у детей обобщенные представления о весне как времени года, приспособленности растений и животных к изменениям в природе. Расширять знания о характерных признаках весны; о прилете птиц; о связи между явлениями живой и неживой природы весенних изменениях в природе (тает снег, разливаются реки, прилетают птицы, травка и цветы быстрее появляются на солнечной стороне, чем в тени). Закреплять знания об одежде, обуви, головных уборах, использовании их по сезону.	Целевая прогулка по территории детского сада (фруктовый сад и огород)
		5 неделя 30.03-3.04	«Весна в деревне».	Формировать у детей обобщенные представления о весне как времени года,	Проект «Откуда хлеб

				приспособленности растений и животных к изменениям в природе. Расширять знания о домашних животных и птицах, их образе жизни весной. Расширять знания о сезонных видах труда. Знакомить с сельскохозяйственными профессиями.	пришел?»
		1 неделя 6.04 – 10.04	«Встречаем птиц»	Формировать у детей обобщенные представления о весне как времени года, приспособленности растений и животных к изменениям в природе. Расширять знания о характерных признаках весны; о прилете птиц; о поведение диких зверей и птиц). о связи между явлениями живой и неживой природы.	Выставка детского творчества
Мониторинг		**2 неделя** 13.04 – 17.04	Мониторинг	Заполнение персональных карт детей.	Родительское собрание по итогам диагностики, рекомендации по коррекции
		3 неделя 20.04 – 24.04			
Весна		**4 неделя** 27.04 – 1.05	«День Земли»	Формировать представления о планете Земля как об общем доме, многообразии стран и государств (европейские, азиатские и др.), их особенностях, о своеобразии природы планеты, учить показывать на карте, на глобусе континенты и некоторые страны. Формировать представление о населении разных стран, их особенностях, о национальностях людей. Воспитывать человеколюбие и толерантность к людям разных стран и государств, желание жить в мире со всеми народами, уважение их культуры, обычаев и традиций. Расширять знания о полезных ископаемых. Формировать экологические знания: человек должен охранять живую и неживую природу.	Выставка плакатов «Земля – наш дом»
май					

День Победы	1.05-праздник Весны и Труда 3.05-день Солнца 9.05-70-летие со дня Победы в Вов 15.05-Международный день семьи. 18.05-Международный день музеев. 27.05-Общероссийский день библиотек.	**1 неделя** 4.05 – 8.05	«Слава Защитникам Отечества»	Воспитывать детей в духе патриотизма, любви к Родине. Расширять знания о героях Великой Отечественной войны, о победе нашей страны в войне. Знакомить с памятниками героям Великой Отечественной войны.	Экскурсия к памятнику Победы.
		2 неделя 11.05 – 15.05	«Мама, папа, я – дружная семья»	Формировать представления детей о семье и своем месте в ней. Формировать умение называть свои имя, фамилию, имена членов семьи, о своем месте в ней. Уточнить знания о родственных связях, воспитывать любовь и уважение к своим близким. Развивать понимание значимости семьи для человека.	Фотовыставка «Моя семья»
Лето		**3 неделя** 18.05 – 22.05	«Солнце, воздух и вода, наши лучшие друзья»	Формировать у детей обобщенные представления о лете как времени года; признаках лета. Расширять и обогащать представления о влиянии тепла, солнечного света на жизнь людей, (природа «расцветает», созревает много ягод, фруктов, овощей).	Выставка рисунков.
		4 неделя 25.05 – 29.05	«В мире природы»	Формировать у детей обобщенные представления о лете как времени года; признаках лета. Расширять и обогащать представления о влиянии тепла, солнечного света на жизнь животных и растений (природа «расцветает», созревает много ягод, фруктов, овощей; много корма для зверей, птиц и их детенышей); представления о съедобных и несъедобных грибах.	Участие детей в посадке грядки и клумбы на участке.
Лето		1.06 – 31.08	В летний период детский сад работает в каникулярном режиме		

«Социаль-коммуникатив» үсеш өлкәсе

“Социализация” юнәлеше.

Максат: социаль характердагы беренчел күзаллауны өйрәнү, балаларны социаль мөнәсәбәткә тарту:

-уен эшчәнлеген үстерү;

- иптәшләре һәм өлкәннәр белән иң гади мөнәсәбәт нормасы һәм кагыйдәләрен үтәргә тарту;

Уен эшчәнлеген үстерү: сюжетлы-рольле уеннар, дидактик уеннар, хәрәкәтле уеннар, сәхнәләштерү	**Яшьтәшләре һәм өлкәннәр б/н иң гади мөнәсәбәт нормасы һәм кагыйдәләрен үтәргә тарту**	**Гендер, гаилә, гражданлык, дөньяви, җәмгыять мөнәсәбәтен, патриотик хисләрне формалаштыру**
	Сентябрь	
Балаларның бергә уйнауларын хуплау. Төрле төр уеннарга кызыксыну уяту. Балаларга шәхси симпатия нигезендә уеннарга 2-3 кешедән торган төркемнәргә берләшергә булышу. Уен барышында иң гади кагыйдәләрне үтәү. Уенчыклар, табигый, төзелеш материаллары белән уйнаганда балаларның әйләнә-тирә белән кызыксынуын үстерү.	Балалар бакчасында , өйдә, урамда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен ныгыту. Нәрсә яхшы, нәрсә начар булуын күзаллауны формалаштыру. Дуслыкны формалаштыру өчен шартлар булдыру. Балаларның үзара тыныч аралаша белү сәләтен үстерү.	**Мин** образы. Гендер тәрбиясе, кеше турында иң гади күзаллау. Гаилә. Бала белән аның гаиләсе турында сөйләшү. Балалар бакчасы. Балалар бакчасы традицияләре белән таныштыру. Туган ил. Туган илнең культурасы турында күзаллау.
	Октябрь	
С/р уен “Мәктәп”, “Китапханә”, “Китап кибете”. Д/у “Нәрсә югалды?”, “Җөмлә төзе”, “Фигураны төзе”. Сүзле уен “Предметны чагыштыр”, “Нәрсәдән ясалган”, “Билгеләнгән урынга кадәр бар” С/р уен “Шәһәр төзибез”, Шәһәр буйлап экскурсия”, “Ателье”, Медицина үзәге”, “Без-археологлар”	Д/уен “Чит кеше өйгә керсә, нәрсә эшләргә ярамый?”, “Нәрсәгә охшаган”, “Предметны ясап бетер”. Д/уен “Курчакны урамга киендер”. Фотокүргәзмә “Яр Чаллы – аның урамнары, мәйданнары, истәлекле урыннары”. С/р уен “Мода йорты”, “Матурлык салоны”, “Модалар күрсәтүне оештыру”, “Эшләпәләр салоны”. Балалар бакчасындагы “Туган як музее”на экскурсия. Сүзле уен “Ни өчен алай эшләргә ярамый?”(очлы әйберләр: энә, кайчы һ.б.б/н эшләү)	Әңгәмә: “Балалар бакчасы турында без нәрсә беләбез?” Д/у”Бизәкне төзе”. А.Алиш әкиятен уку “Сертотмас үрдәк”. Иҗади уен “Без музейга килдек”, “Вакыт машинасы б/н үткәнгә сәяхәт”.
	Ноябрь	
С/р уен “Туган көн”, “Гаилә”, “Уенчыклар кибете”. Дидактик уеннар “Нәрсәнең урыны?”, “Кайсы артык?”, “Кайсы әкияттән?”. Хәрәкәтле уеннар “Автомобиль һәм чыпчыклар”, “Аю балалары һәм умарта кортлары”, “Шалтай-Болтай”.	Әңгәмә:”Минем яраткан тәрбиячеләрем”.С/р уен “Гаилә”,”Без Сабантуйга барабыз”, “Уенчыклар кибете” Д/уен “Без нәрсә эшлибез?”, “Тиз әйт”. Сүзле уен:”Сабантуйга концерт әзерләдек”. Музейга экскурсия. Д/уен “Балалар	Әңгәмә: “Мин малай, ә син кыз”.Әңгәмә “Г.Тукай-татар халык шагыйре”. Аның иҗаты б/н танышу. Сүзле уен “Билгеләнгән урынга кадәр бар”(карта-схема буенча)

Әкиятләрне сәхнәләштерү Шалкан". Курчак театры "Ипекәй","Төлке һәм куян" (рус х.ә.)	бакчасындагы һөнәрләр". Әңгәмә: "Шәфкатьлелек турында сөйләшәбез"	
	Декабрь	
Х/уен "Башкага тапшыр", "Тавык һәм чебиләр", "Төсле машиналар". Курчак театры "Өч аю". Сәхнәләштерү "Төлке һәм куян". Әкият уйлап чыгарабыз) әти-әниләр белән бергә) Санамышлар	С/р уен "Без цирка барабыз». Әңгәмә "Ачуны җиңәргә өйрәнәбез" Уен "Ачу".Хикәя төзү "Минем дустым", "Без нинди?"	Ата-аналар белән эш: "Кеше хокукы турында Декларация һәм балалар хокукы турында Конвенция". Г.Тукай әкияте "Су анасы" (рәсемнәр карау) Әңгәмә "Минем гаилә"
	Гыйнварь	
С/р уен "Карлсон һәм бәләкәч", "Бүре һәм 7 кәҗә бәтие" (м/фильмнар мотивы буенча) Кино төшерәбез "Кызыл калфак". Сүзле уен "Куллар белән шигырь сөйлә" Д/уен "Дустыңны сурәтлә" Х/уен "Урамда", "Кемне әйтәм, шуңа йөгер", "Мәче-тычкан". Театр уйнау"Бияләй"	"Шатлык" темасына уеннар. Д/уен "Кыш турында мәкаль һәм әйтемнәр әйт», "Агачны кәүсәсе буенча таны". С/р уен "Төньяк полюска сәяхәт", "Күпер төзүчеләр". Танып белү-эзләнү эшчәнлеге: "Кар кайдан килә?", "Карның үзлекләре нинди?"	Әңгәмә: "Шулай охшаганнар, шулай төрле". Татар халык х/уены "Бүрекле тавык". Шәүлә театры өчен атрибутлар мастерское. Фантастик кар төзелешләре
Сүзле уен "Нинди кош артык?", "Кем нәрсә белән туена?", "Яшәгән урыннарын әйтеп бир" . С/р уен "Кошлар шифаханәсе", "Тыюлык", "Сәяхәт". Коструктив эш: "Кошлар өчен өй" Д/у "Мин нәрсә эшлим, әйтеп бир", "Элек нәрсә, аннан соң?", "Кемгә аннан башка булмый?", "Һөнәрләрне ата".	С/р уен "Урманга чыгу", "Мода ательесы "". Уен-драмалар: "Танышу", "Автобуста", "Урамда".	Әңгәмә "Шук уеннар". Уен-ситуация "Тиргәшү". Курку темасына уеннар. С/р уен "Почта", "Дәваханә". Проблемалы ситуацияне чишү: "Шифаханәдә", "Әдәпле сорау", "Чәчтараштa"
	Февраль	
Д/уен "Кешенең кыяфәте нинди була?", "Кемнең кулы, әйт". Уен-шөгыль "Син минем дус һәм мин синең дус", "Начар-яхшы". "Картинаны җый", "Музыка кораллары" Х/уен "Йөгереп күч", "Аучылар һәм җанварлар". Уенчыклар театры "Төлке һәм әтәч"	Әңгәмә :"Усал тел", "Ялгыз кешенең хисләре". Уеннар: "Әйдәгез, дус-тату яшик". Конструктив уен "Кораблар төзибез"Иҗади уен "Кеше яшәми торган утраудагы маҗаралар" Уен-күнегү "Диңгез уены"(дөнья картасы буенча корабта йөзү)	Әңгәмә "Мин җаваплымы?" Д/уен "Алъяпкычны бизә». Д/уен "Ватанны саклаучылар"

	Март	
Х/уен “Оядагы кошлар” С/р уен “Безгә кунаклар килде”, “Гаилә” , “Нәниләргә концерт”.Х/уен “Куышлы”, “Кошлар һәм мәче”, “Тупны куып тот” Д/уен “Әнисен тап” Сәхнәләштерү “Мәче, төлке, әтәч”	С/р уен “Минем гаилә” Уеннар “Малайлар һәм кызлар” темасына. Әңгәмә “Минем иң яхшы дусларым”. Д/уен “Бу шигырь нәрсә турында?”,”Төсле картиналар”	Д/уен “Гаилә”. Әңгәмә “Халыкара хатын кызлар көне” Татар халык хәрәкәтле уены “Скок-перескок”
	Апрель	
С/р уен “Балалар бакчасы”, “Зоопарк”, “Әйберләр сатып алабыз” “Күңелле автобус” Д/уеннар “Картинаны сайлап ал”, “Рәсемдәге вакыйгалар”, “Серле келәм”, “Бизәкне төшереп бетер” Х/уеннар “Бүрекле тавык”, “Светофор”, “Тычканнар һәм мәче” Сәхнәләштерү “Төлке һәм куян”	Уен-ситуация «Курчакның авыруы”. Д/уен “Һөнәрләр”. Әңгәмә “Әйдәгез, дус яшик” С/р уен “Музей”, “Татар өен төзибез”, “Аш-су”. Д/у “Өстәл әзерлибез”, “Курчакны милли киемгә киендер”, “Милли бизәк белән бизә”	Фольклор: табышмаклар, мәкальләр... Татар халык х/уены “Куышлы” Әңгәмә “Мин гаилә әгъзаларымның исемнәрен беләм”. Д/уен “Бизәкне таны, аның турында сөйлә”
	Май	
Х/уен “Кошлар һәм төлке”, “Транспорт” С/р уен “Почта йөртүче”, “Дәваханә”, “Кибет”, “Кафе”, “Театрда”. Сүзле уен “Башкача әйт” Д/у “Һөнәрләр”, “Ел вакытлары” Сәхнәләштерү “Чуар тавык”	Уеннар “Безнең эмоцияләр”. Күнегүләр “Икегә бөкләнгән кәгазьдән нәрсә ясарга була?” С/р уен “ Герой-шәһәргә бару”, “Без кунаклар каршы алабыз”, ”Гаилә”. Уйлап чыгару (сочинение) “Без Сабантуйны ничек уздырдык”	Әңгәмә “Балалар бакчасындагы һөнәрләр”, “Минем фамилиям”. С/р уеннар “Ателье”, “Сәяхәт” “Дачага бару”, “Гаилә. Яңа йортка күчү”

-гендер, гаилә, гражданлык, дөньяви, җәмгыяти мөнәсәбәтне, патриотик хисләрне формалаштыру.

“Хезмәт” юнәлеше. Максат: хезмәткә уңай караш тәрбияләү: хезмәт эшчәнлеген үстерү; үз хезмәтенә һәм башкалар хезмәтенә, аларның эш нәтиҗәсенә уңай караш тәрбияләү; өлкәннәр хезмәте турында беренчел күзаллауны һәм аның җәмгыять һәм һәр кеше тормышындагы роле турында күзаллауны формалаштыру.

Ай исемнәре	**Үз хезмәтеңә һәм башкаларныкына, аларның эш нәтиҗәсенә уңай караш тәрбияләү**	**Өлкәннәр хезмәте турында беренчел күзаллау, аның җәмгыятьтәге һәм һәр кеше тормышындагы роле.**	**Мөстәкыйль хезмәт. Табигатьтәге хезмәт. Хуҗалык-көнкүреш хезмәте**
Сентябрь	Өлкәннәр хезмәтенә уңай караш тәрбияләү Авыр булмаган	Өлкәннәр хезмәтенә һәм тормышына кызысыну уяту. Якыннарының хезмәте белән таныштыруны дәавам итү. Хезмәт десанты “Шәһәрне	Хезмәт эшчәнлегендә катнашасы килү теләген тәрбияләүне дәвам итү. Киемдәге тәртипсезлекне

Октябрь	каршылыклрны җиңеп, хәлдән килгән хезмәткә катнашу теләге тәрбияләү.	чүп-чардан арындырыйк”	күрә белү, аны булдырмау, пөхтәлек, мөстәкыйльлек тәрбияләү
Ноябрь	Таныш һөнәр ияләренә хөрмәт тәрбияләү. Өлкәннәргә булышасы килү теләге һәм аларның хезмәт нәтиҗәсенә сак караш тәрбияләү.	Әңгәмә “Булачак мәктәп укучысы нәрсә белергә тиеш?” Уен-ярыш “Кем тизрәк портфельне җыя”	Балалар бакчасында, мәйданчыкта тәртип, чисталык саклау, үсемлекләр, хайваннар ны карыйсы килү теләге тәрбияләү
Декабрь	Үзеңнең һәм яшьтәшләреңнең кулдан ясаган әйберләренә сак караш формалаштыру, алар турында сөйлисе килү теләге уяту.	Әңгәмә-уен “Нинди һөнәр ияләре мәктәпне яңа уку елына әзерләде?”	Таныш үсемлекләрдәге үзгәрешләргә игътибарлыкны үстерү
Гыйнвар	Дидактик уен “Һөнәрләр”. Балалар бакчасындагы һөнәр ияләренең хезмәтен күзәтү.	“Безнең мстерской”- атрибутларны бергәләп ясау.	Өлкәннәр ярдәме белән кошларны ашату, бүлмә гөлләренә, түтәлләрдәге үсемлекләргә су сибү, суган утырту, кардан юлларны чистарту күнекмәләре бирү.
Февраль	Рәсемнәр, иллюстрацияләр карау.	Мәктәпкә китүче балалар өчен бергәләп бүләкләр әзерләү.	“Көзге вернисаж» бәйгесенә аксессуарлар (төймәләр, брошкалар, алкалар) әзерләү
Март	Өлкәннәргә хәлдән килгәнчә ярдәм итү	Балаларга таныш булган һөнәрләр турында сөйләү (тәрбияче, тәрбияче ярдәмчесе, музыка җитәкчесе, табиб, сатучы, пешекче, машина йөртүче, төзүче)	Яшелчәләрдән әйберләр ясау.
Апрель	Кәгазьдән, табигый, ташландык материалдан “Зоопарк” конструкциялү.	Хезмәт, аның нәтиҗәләре турында сөйләү	Хезмәт десанты “Мәйданчыкны чүп-чардан чистартыйк”
Май	Табигать почмагында хезмәт. Ата-аналар белән хайваннар өчен тщмле ризыклар	Мәктәпкәчә яшьтәге балалар эшчеләре, халыкара укытучылар, милиция көне, Ватанны саклаучылар,	“Шәһәрдә йөргән истәлекле мизгелләрне сурәтләп

	әзерләү.	космонавтика көне, янгыннан саклаучылар көне .	сөйләү”

“Куркынычсызлык” юнәлеше. Максат: үз тормышыңның куркынычсызлыгын саклау нигезләрен, экологик үзаңның алшартын формалаштыру: кеше һәм әйләнә-тирә табигать өчен куркыныч булган ситуацияләр һәм анда үз-үзеңне тота белү юллары турында күзаллауны формалаштыру; җәяүле һәм транспорт чаралары сыйфатында юл йөрү кагыйдәләре турында балаларга белем бирү; кеше һәм әйләнә-тирә табигать өчен аеруча куркыныч булган ситуацияләргә сак караш формалаштыру.

Ай исеме	**Табигатьтә үз-үзеңне имин тоту**	**Янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләре**	**Үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләре**	**Юл хәрәкәте куркынычсызлыгы**
Сентябрь	Гаилә викторинасы “Үз шәһәрен кем яхшы белә?”	Уку Л.Закирова “Шырпыкай-кечкенәкәй”	Әңгәмә-шөгыль “Безнең өстәлдәге яшелчәләр”. Д/уеннар “Куркыныч-куркыныч түгел”. “Ашарга ярый-ашарга ярамый”	“Юл, транспорт, җәяүле” (“Дорожная азбука”. Е.Хабибуллина) Д/уен “Мәктәпкә кадәр куркынычсыз бар”
Октябрь	Әңгәмә “Табигатьне сакларбыз һәм яклaрбыз”	Әңгәмә “Шырпыга орынма-шырпыда ут бар”-рәсемнәр карау. Әңгәмә “Көнкүрештә экстремаль хәлләр»	Д/уен “Телефон” “Куркыныч-куркыныч түгел”	Әңгәмә “Җәяүле өчен –тротуар, машина өчен –мостовой”. Уен”Водители”. Уку “Юл билгеләре турында табышмаклар” Әңгәмә “Машиналар нинди була?”
Ноябрь	Әңгәмә “Әгәр югалсаң, нәрсә эшләргә?”, “Ял паркында аттракцион” Сүзле уен “Сулыклар -бу яхшымы, начармы?”	Әңгәмә “Янгын сүндерүче-батырлар һөнәре” (“Ут б/н сак бул!” Төхбәтуллина Г.Г.)	Уен-шөгыль “Кеше белән табигатьнең бәйләнеше». Әңгәмә “Хайваннар белән үз-үзеңнедөрес тоту кагыйдәләре”	Д/уен “Тормыш өчен куркыныч” Әңгәмә “Авылда юл хәрәкәтләре куркынычсызлыгы”
Декабрь	Әңгәмә “Телевидениенең куркынычсызлыгы нидә?”Д/уен “Телевидение-яхшымы, начармы?”	Әңгәмә “Җанварлар ничек итеп чыршы бизәгәннәр”, Балалар бакчасында кыш көне янгын”. Бәйрәмдә янгын куркынычсызлыгы	Әңгәмә “Файдалы әйберләр-чүкеч, кайчы. Энә-балалар уенчыгы түгел”.Әңгәмә “Тояк эзеннән эчмә, кәҗә бәтиенә әйләнерсең”, “Суык ни өчен	Д/уен “Машинаны өлешләп җый” Әңгәмә “Кызыл, сары, яшел”

		н саклау юллары”	куркыныч?”	
Гыйнвар Февраль Март Апрель	Әңгәмә “Өшүдән ничек сакланырга?” Әңгәмә “Бозлавык юл” Әңгәмә “Булышу-яхшы эш, ләкин үз көчеңә таян” Уен-кагыйдә “Авыру кешегә ничек карарга” Әңгәмә-уен	Әңгәмә: “Усал ут, шәфкатьле ут” С.Маршак “Мәче йорты” Әңгәмә “Ут ни өчен файдалы һәм куркыныч”. С.Маршак ”Билгесез герой турында хикәя” Әңгәмә: “Шуклыктан бәлага бер адым”Д/уен “Күңелсез хәлләрне ничек булдырмаска” Янгын булган очракта эвакуация планы буенча практик шөгыль Ситуация «Газ плитәсе белән янәшәдә”. М/фильмкарау “Тили-бом, тили-бом”	Әңгәмә-шөгыль-практикум «Кышкы травмалар һәм беренче ярдәм”. Әңгәмә “Кешенең тышкы кыяфәте ялган булырга мөмкин”. Әңгәмә “Тауда шуабыз”-үз-үзеңне тоту кагыйдәсе. Әңгәмә “Уен вакытында ничек үз организмыңны сакларга”, “Минем ризыкларның барысы да файдалымы?” Куркыныч ситуацияләр: “Урамда һәм өйдә таныш булмаган кешеләр белән очрашу” Әңгәмә “Агулы үсемлекләр” Д/уен “Нәрсә ул вирус һәм микроблар”, “Яхшымы, начармы”, “Микроблардан саклану чаралары”. Әңгәмә: “Син өйдә үзең генә калдың”-саклану кагыйдәләре. Әңгәмә: “Яшен”. Конфликтлы ситуацияне уйнау	Әңгәмә “Уңга кара, сулга кара”. Д/уен “Мин әйткән транспортны күрсәт” Максатчан саф һавада йөрү “Без урам белән танышабыз”. Рәсем: “Светофор”. Әңгәмә: “Су коенганда кагыйдәләрне үтәү”, “Мин ничек әни белән урам аркылы чыгам” Әңгәмә: “Милли уеннарһәм сәламәтлекне ныгыту”. Тыю билгеләре. Видеофильм “Белмәмеш урамда туплы уйнаган” “Машина йөртүче белән качышлы уйнама” С.Михалков “Әгәр кызыл ут янса”. Рәсем “Зебра” ясау. С/р уен “Автобус”

Май	“Кошлар белән аралашу кагыйдәсе” Әңгәмә: "Китаплар безгә нинди дәрес бирә?”, “Укыган вакытта сәламәтлекне ничек сакларга?” Ситуация:“Батырлык уйламыйча эшләнгән эштән нәрсә белән аерыла”. “Без сулыкка килдек”- кагыйдәләрне үтәү.		“Космоста ызгышмаска өйрәнәбез”- кагыйдә. Әңгәмә: “Урамда, ишегалдында куркыныч ситуацияләр” Әңгәмә: “Балкон, ачык тәрәзә һәм көнкүрештә башка куркыныч нәрсәләр” Әңгәмә: “Эт һәм мәче- безнең күршеләр”. Уен “Ашыгыч ярдәм”-ялда, өйдә, һ.б.	Уен-имитация: “Мин-водитель”-юл билгеләрен карау. Х/уен “Кошлар һәм автомобиль”. Ситуация “Без поездда барабыз” Ситуация: «Әбигәкунаккабарабыз” Кисеп ябыштыру: “Светофор”

“Коммуникация» юнәлеше. Максат: өлкәннәр һәм балаларның иркен аралашуын, сөйләм теленең бөтен компонентларын үстерү; балалар тарафыннан сөйләм нормаларын практик куллану.

Танып белү үсеш өлкәсе.

“Иң гади математик күзаллауны формалаштыру”, “Әйләнә-тирә белән таныштыру” юнәлешләре. Максат: балаларның танып белү, интеллектуаль кызыксынуларын үстерү: танып белү-эзләнү һәм продуктив эшчәнлекне үстерү; иң гади математик күзаллауны, әйләнә-тирә белән таныштыруны формалаштыру, балаларның белеме дәрәҗәсен үстерү, милли поэзия һәм иҗадилык башлангычына тартылу.

Ай исеме	**Иң гади математик күзаллауны формалаштыру** (И.А.Помораева, 5+)	**Бала һәм әйләнә-тирә дөнья: Экологик тәрбия Әйләнә-тирә** (Вахрушев А.А. “Здравствуй, мир”, З.М.Зарипова “Туган телдә сөйләшәбез”)
Сентябрь	1.Занятие № 1 12 бит 2.Занятие №2 14 бит 3.Занятие №3 16 бит	*Экология.* “Бөҗәкләр турында әңгәмә” *Әйләнә-тирә.*”Сәяхәткә чакыру” -182 бит “Үзеңне сакла”-186 бит. “Сәламәт булырга теләсәң”-189 бит.“Балалар бакчасы буйлап сәяхәт” 13 бит
Октябрь	1.Занятие № 1 17 бит 2. Занятие № 2 18 бит 3.Занятие №3 20 бит 4.Занятие №4 21 бит	*Экология.* “Кошлар турында нәрсә беләбез?” *Әйләнә-тирә.* “Юлга китаплар” -198 бит. “Күз” -200 бит. “Син яши торган район” -203 бит. “Сәяхәттә ярдәмчеләр” -204 бит “Бакча тирәли сәяхәт “Җәйләр үтте, көзләр җитте”- 23 бит

Ноябрь	1.Занятие № 1 23 бит 2. Занятие № 2 24 бит 3.Занятие №3 26 бит 4.Занятие №4 27 бит	*Экология* “Урман-безнең байлыгыбыз” *Әйләнә-тирә*: “Транспорт сайлыйбыз” -296 бит “Төньяк полюска сәяхәт”- 209 бит. “Тундрага сәяхәт” -211 бит. “Тундрада яшәүчеләр” -213 бит. Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт. “Күзге могҗиза” 26 бит.
Декабрь	1.Занятие № 1 28 бит 2. Занятие № 2 30 бит 3.Занятие №3 31 бит 4.Занятие №4 32 бит	*Экология*. “Кошларны ашатабыз” *Әйләнә-тирә*. “Тайгага сәяхәт” -215 бит “Катнаш урманга сәяхәт”-217 бит. “Тылсымлы кыш килә” -221 бит. “Савыт-саба кибетенә сәяхәт” -41 бит
Гыйнвар	1.Занятие № 1 34 бит 2. Занятие № 2 36 бит 3.Занятие №3 37 бит 4.Занятие №4 39 бит	*Экология*. “Шәһәрдә заводлар” *Әйләнә-тирә* “Хохлома һөнәрчеләренә сәяхәт”-226 бит. Балалар бакчасы тирәли экскурсия. “Җимнәр сибәм кошларга”-61 бит. “Яр Чаллы шәһәре буйлап сәяхәт”. “Яр Чаллы шәһәренең күренекле урыннары”.
Февраль	1.Занятие № 1 40 бит 2. Занятие № 2 41 бит 3.Занятие №3 43 бит 4.Занятие №4 44 бит	*Экология*. “Хайваннар ничек кышлыйлар?” *Әйләнә-тирә* “Яр Чаллы урамнары”. “Дымково һөнәрчеләренә кунакка” – 247 бит. “Филимон уенчыклары” -249 бит. “Рус костюмының тарихы” -251 бит. Төркемдә уен оештыру. “Зоопаркка сәяхәт” -66 бит.
Март	1.Занятие № 1 46 бит 2. Занятие № 2 47 бит 3.Занятие №3 48 бит 4.Занятие №4 50 бит	*Экология* “Әңгәмә. Су белән тәҗрибәләр. Суның үзлекләре”. *Әйләнә-тирә*. “Ярминкә” -254 бит. “Далада яз” -256 бит.“Ипи кайдан килә?” -264 бит. “Киң минем туган илем” -266 бит.
Апрель	1.Занятие № 1 51 бит 2. Занятие № 2 53 бит 3.Занятие №3 55 бит 4.Занятие №4 56 бит	*Экология*. “Беренче чәчәкләр” *Әйләнә-тирә*. “Эрудитлар бәйгесе” -272 бит. “Африкага сәяхәт”-275 бит. “Австралиягә сәяхәт” -281 бит. “Антарктидага сәяхәт” -282 бит. Төзелеш булган җиргә сәяхәт (яки рәсемен карау) -82 бит
Май	Үткән темаларны ныгыту буенча эш	Балалар бакчасы тирәли максатчыл күзәтү. -96 бит. Кабатлау. *Экология*. “Бүлмә гөлләре” *Әйләнә-тирә*. “Америкага сәяхәт” -287 бит. “Зоопарк” -293 бит. Викторина “Нәрсә? Кайда? Кайчан?”

Эзләнү-танып белү эшчәнлеге (Дыбина О.В.)

Ай исеме	**Эшчәнлек бүлеге**	**Эзләнү-танып белү эшчәнлегенең темасы**
Сентябрь	**Тере табигать**: 1.Үсемлекләр һәм хайваннар	1. “Үсемлекләр сулыйлармы?” 2. “Үсемлекләрнең сулыш органнары бармы?”

Октябрь	тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Су 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше**. 1.Материалларның үзлеге.	3.”Тамырлар ни өчен кирәк?” 4.”Тамырлар аша су хәрәкәтен ничек күрергә?” 5.”Туфракта нәрсә бар?” 6.”Ничек йөзү җиңел?” 7. “Су кайдан килә?” 8. “Без –фокусчылар” 9. “Каты-сыек” 10. “Кәгазь дөньясы”
	Тере табигать: 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү,ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Су 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше**. 1.Материалларның үзлеге.	1.“Тамырларга һава кирәкме?” 2. “Үсемлекләр нәрсә бүлеп чыгара?” 3. “Тамырлар һәм яфраклар” 4. “ Үсемлек-суыргыч (насос)” 5. “Ни өчен яфраклар үсемлекнең туклануы өчен кирәк?” 6. “Ни өчен “каз өстеннән су шуып төшә”диләр?” 7. “Су тегермәне” 8. “Тартылалар-тартылмыйлар” 9. “Тәмле тәҗрибә” 10. “Тукымалар дөньясы”
Ноябрь	**Тере табигать**: 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше**. 1.Материалларның үзлеге.	1. “Бөтен яфракта да туклану бармы?” 2. ”Су белән һәм сусыз” 3. ”Тере кисәк” 4. ”Эчендә нәрсә?” 5. ”Чәчәкләр кайда яхшыракүсә?” 6. ”Кош канатларының төзелеше нинди?” 7. “Кайда җылырак?” 8. “Кояш куянчыклары” 9. “Магнит көче” 10. “Нәрсә белән охшаганнар?” 11. “Пыяланыңтуганнары”

Декабрь	**Тере табигать**: 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык, төс 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәреш	1. “Яктыда һәм караңгыда” 2. Югарыга, яфракларга таба” 3.”Турайган сабак” 4. “Безнең аяк астыбызда нәрсәләр?” 5. “Су кошларының томшыгы ни өчен шундый?” 6. “Бүлмәдә җил” 7. “Ике чагылыш” 8.” Гадәти булмаган беркеткеч (скрепка)” 9. “Җылылыкны ничек үлчәргә?” 10. “Әгәр дә күрмәсәң” 11.” Төсле боз сөңгеләре”
Гыйнвар	**Тере табигат ь** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Магнит, магнитлылык 4.Тавыш 5. Җир галәм, кеше **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәреш	1. “Кемгә яхшы?” 2. “Сабак буйлап” 3. “Төрлечә” 4. “Кайда озаграк?” 5. “ Суүсемнәрбелән нәрсәләр туклана?” 6. “Су асты көймәсе” 7. “Төрле чагылышлар” 8. “Ике магнит” 9. “Ни өчен ишетелми?” 10 “ Орбитада” 11. “Күз күремен тикшерү” 12. “ Реактив самолет”

Февраль	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Магнит, магнитлылык 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәрү	1.“Кайда үсәргә җайлырак?” 2. “Запаслы сабаклар” 3.”Яктылык артыннан” 4. “Яктылык җитәрлекме?” 5. “ Аквариумны кем чистарта?” 6. “Кире һава” 7. “Тере шәүләләр” 8. “Магнит көчен ничек күрергә?” 9. “Тылсымлы тартма” 10. “Турымы, түгәрәк буйлапмы?” 11.” Зур-кечкенә” 12”Парусны ярышлр” 13. “Яфраклы урман”
Март	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемалар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәреш	1. “ Ни өчен чәчәкләр көзен шиңә?” 2. “Яфраклардагы суның парга әйләнүе” 3. “Ниөчен аз?” 4. ”Үсемлекләр суны кайда тизрәк алалар?” 5. “ Су – яхшымы, начармы?” 6. “ Кире һава” 7.”Шәүлә театры” 8. “ Тылсымлы куык” 9. “ Тавышны ничек катырак ясарга?” 10. “Ясылатылган куык” 11. “Күзләр-безнең ярдәмчеләр” 12. “Тау чаңгычылары” 13. “Тундра”

Апрель	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм кеше **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәреш	1.“Сак үсемлекләр” 2. “ Нәрсә сизәсең?” 3. “Гөмбәләр кайда үсә?” 4. “Судан коры чыгу” (1 вар-т) 5. “Яктылык нуры” 6. “ Тылсымчылар” 7. “ Җыр ничек туа?” 8. “ Караңгы галәм” 9. “Ишетү сәләтен тикшерәбез” 10. “ Куян өен җылытабыз” 11.” Тайга”
Май	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәк. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм кеше **Кеше. Кул эше**. 1. Үзгәреш	1.”Балыклар сулыйлармы?” 2.”Суда чылатылган губка” 3.”Нәрсә үзгәрде?” 4.”Ярдәмче су” 5. “Нәрсә судан коры чыга?” 6. “Ниөчен Мишутка чинаган?” 7. “Әйләнә торган Җир” 8. “Термометр” 9. “Чүл”

Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе.

“Матур әдәбият уку” юнәлеше. Максат: әйләнә-тирә белән таныштыру; әдәби телне үстерү; сүз сәнгатенә тарту.

Ай исеме	**Оештыру эшчәнлеге** (“Туган телдә сөйләшәбез” Зарипова З.М.; “Балачак аланы”, “Гөлбакча”, “Иң тәмле сүз” хрестоматияләре)	**Балалар белән бергә алып барылган эшчәнлек**(Р.Газизов. “Татар балалар фольклоры”)
Сентябрь	М.Фәйзуллина.“Өлкән группага күчкәч”. Хикәя уку. А.Алиш.”Каз белән аккош”. А.Алиш ”Чукмар белән Тукмар”. Сәхнәләштерү: А.Алиш “Куян кызы” Татар халык әкияте “Өч кыз” Ә.Бикчәнтәева: “Тәмле сүз” (“Гөлбакча”-188 бит)	Сүзле-хәрәкәтле уен: Х.Гарданов буенча. “Килегез, кил, кошкайлар” Эндәшләр: “Кояш чык!” Әйтенү: “Сыерчык” Мәкальләр: “Сүз эчендә энҗе бар” Тел көрмәкләндергеч: “Елама, Җамалый”

<table>
<tr><td>Октябрь</td><td>Р.Рәкыйпов. “Мин яратам сине,Татарстан”(“Б/А”-374 бит)
Сәхнәләштерү: В Хәйруллина. Яшелчәләр бәхәсе”
Шигырь ятлау: Х.Халиков “Көз”. (“Б/а”-187 б)
Х.Халиков “Без төзүчеләр”
Әкият уку: “Икмәк”. Төрекмән халык әкияте.</td><td rowspan="8">Санамышлар: “Мин барамын бакчага...”

Татар халык авыз иҗаты. “Җырлар, такмаклар, тел көрмәкләндергечләр, эндәшләр,әйтешләр”: “Түбәтәеңне кигәнсең...”, “Без уйныйбыз, уйныйбыз...”, “Барыр идем урманга...”, “Мич башында биш мәче...”, “Исәнмесез, саумысез...”, “Бака, бака, бакырган...”, “Карга килде, казан асты...”, “Әйт әле, чикерткә...”

Легендалар: “Күгәрченнәр ни өчен гөрләшеп яшиләр һәм гөрләмеш уены каян килеп чыккан?”
“Ни өчен Эт белән Песи бер-берсенә дошман булганнар?”

Әкиятләр:
Татар халык әкиятләре: “Кем көчле”, “Батыр этәч”
Украин халык әкияте: “Башак”

Башкорт халык әкияте: “Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?”
Литва халык әкияте “Итәгатьле мәче”

Хикәяләр: А.Хәсәнов.”Бал дәвалый”, Җ. Дәрзаман “Актырнак белән Назбикә”, М.Хәсәнов “Көн җылынды”

Багу поэзиясе: бишек җырлары, юаткычлр, мавыктыргычлар

Көнел ачу фольклоры: нәүрүз әйтү, Эндәшләр, әйтенүләр, сөрән салулар, иярмешләр

Уен фольклоры: драма уеннары, җырлы-биюле, хәрәкәтле уеннар</td></tr>
<tr><td>Ноябрь</td><td>Шигырь ятлау: Х.Гарданов. ”Түтәлләрдә үсте яшелчә”
Шигырь уку: Ә.Ерикәй. “Әти йорт төзи”,
Г.Тукай “Безнең гаилә”
Н.Исәнбет “Иң матур сүз”
Ш.Галиев: “Җирдә миңа ни кирәк”</td></tr>
<tr><td>Декабрь</td><td>Хикәя:”Тәлинкәнең төбе нинди?”
Шигырь ятлау: Ә.Ерикәй. “Чисталык сөябез”
Татар халык әкиятен уку: “Төлке белән бүре”
Шигырь уку: Г.Лотфи “Балалар ярдәм итә”
М.Крыймов: “Җилләр җыры”</td></tr>
<tr><td>Гыйнвар</td><td>Болгар халык әкияте: “Бүре аларны нигә ашаган?”
Г. Мөхәммәтшин. “Ак песи”.
Шигырь ятлау: Д.Гарифуллин. “Песнәк”.
Хикәя уку: И.Дәүләтшин. “Алпамыш шәһәргә килде”</td></tr>
<tr><td>Февраль</td><td>Шигырь ятлау: Ш.Галиев. “Светофорның өч күзе”
Хикәя уку: К.Ушинский “Иртәнге нурлар”
Шигырь уку: Җ.Дәрзаман. “Солдат булдым”
Шигырь уку: К.Булатова. “Солдатлар”</td></tr>
<tr><td>Март</td><td>Шигырь ятлау: Н.Гайсин.”Әни гөлләре”
Г.Тукай. “Карлыгач”
М.Мазунов “Яз килә”
В.Хәйруллина. “Туплар”</td></tr>
<tr><td>Апрель</td><td>Сәхнәләштерү: Г.Тукай. “Бала белән күбәләк”
Шигырь ятлау: З.Туфайлова. “Тукай абый”(“Б/а”-197 бит)
Ф.Зариф. “Татлы җәй”(“Б/а”-184 бит)
Шигырь уку: Э.Шәрифуллина “Минем бабай”
Б.Рәхмәт. “Яз килә”</td></tr>
<tr><td>Май</td><td>Хикәя уку: Н.Фәттах.”Велосипедлы Мөнир” (Иң матур сүз”-120 бит)
И.Юзеев “Яңгыр ява”
Г.Гыйльманов. “Ярый әле” (“Б/а”-204 бит)
Г.Гыйльманов “Чүмеч йолдыз”(“Б/а”-432бит)
Ш.Галиев. “Камканы коткардым” (“Гөлбакча”-161 бит)
Э.Шәрифуллина. “Минем бабай” (“Б/а”-525 бит)</td></tr>
</table>

Ай исеме	**Атналар**	**Эшчәнлек темасы**	**З.М.Зарипова “Туган телдә сөйләшәбез”**

Сентябрь	1 нче атна	Рәсем карау һәм хикәя төзү: “Балалар бакчасы”	14бит
	2 нче атна	Шигырь ятлау. М.Фәйзуллина. “Өлкән группага күчкәч”	15 бит
	3 нче атна	А.Алиш-балалар язучысы. Хикәя уку. “Каз белән аккош”	21-22битләр
	4 нче атна	Әңгәмә: “Туган ил кайдан башлана?”	16 бит
Октябрь	1 нче атна	Әңгәмә“Башкалабыз Казан”	17 бит
	2 нче атна	Шигырь уку. Р.Рәкыйпов “Мин яратам сине, Татарстан”	18 бит
	3 нче атна	Хикәянең эчтәлеген сөйләү: Ә.Бикчәнтәева. “Тәмле сүз”	20 бит
	4 нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү: “Көзге табигать”	24 бит
Ноябрь	1 нче атна	Сәхнәләштерү.”В.Хәйруллина. “Яшелчәләр бәхәсе”	28 бит
	2 нче атна	Шигырь ятлау. Х.Гарданов “Түтәлләрдә үсте яшелчә”	29 бит
	3 нче атна	Әңгәмә. “Икмәк-тормыш нигезе”	31 бит
	4 нче атна	Әкият уку. “Икмәк” төрекмән х/ә	32 бит
Декабрь	1 нче атна	Үз тәҗирбәсеннән чыгып хикәя төзү. “Безнең гаилә”	33 бит
	2 нче атна	Әңгәмә: “Йорт җиһазлары”	38 бит
	3 нче атна	Чагыштырма хикәя төзү. “Чәйнек белән самавыр”	42 бит
	4 нче атна	Хикәя сөйләү: “Тәлинкәнең төбе нинди?”	45 бит
Гыйнвар	1 нче атна	Сәхнәләштерү. “А.Алиш. “Куян кызы”	50 бит
	2нче атна	Әңгәмә. “Без суыктан курыкмыйбыз”	56 бит
	3 нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү “Кышкы уеннар”	58 бит
	4 нче атна	Хикәя уку. К.Ушинский “Кыш әбинең шуклыгы”	60 бит
Февраль	1 нче атна	Рәсем карау. “Кошлар килгән җимлеккә”	63 бит
	2 нче атна	Шигырь ятлау “Д.Гарифуллин “Песнәк”	64 бит
	3 нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү “Куяннар”	67 бит
	4 нче атна	“Төлке һәм бүре “ әкиятен сәхнәләштерү	69 бит
Март	1 нче атна	Үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү: “Ишегалдында”	71 бит
	2 нче атна	Чагыштырып тасвирлау хикәясе төзү “Йөк машинасы һәм җиңел машина”	76 бит
	3 нче атна	“Машина йөртүче һәм җәяүлене кисәтүче куркынычсызлык билгеләре”	78 бит
	4 нче атна	Әңгәмә “Велосипед-минем дустым”	80 бит
Апрель	1 нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү. ”Яз”	97 бит
	2 нче атна	Терәк сораулар буенча рәсемгә карап, чагыштырма хикәя төзү. “Сыерчык белән карга яз килүгә шатлана”	102 бит
	3 нче атна	Уен-викторина “”кошлар-безнең дусларыбыз”	103 бит
	4 нче атна	Әңгәмә: “Яңгыркаем, яу, яу!”	108 бит
Май	1 нче атна	Әңгәмә: “Янгын куркынычсызлыгы”	111 бит
	2 нче атна	Сугыш ветераннары белән очрашу. “Бөек Җиңү”	128 бит
	3 нче атна	Уен-викторина. “Чәчәкләр – тормыш яме”	129 бит
	4 нче атна	Әкият эчтәлеген сөйләү: “Ф.Зариф. “Татлы җәй”	126 бит

Нәфасәти үсеш өлкәсе.

“Сынлы сәнгать ” юнәлеше. Максат: балаларда сынлы сәнгатькә карата кызыксыну уяту, мөстәкыйльлекне хуплау; продуктив эшчәнлекне үстерү (рәсем, әвәләү, кисеп ябыштыру).

Ай исеме	**Рәсем**	**Әвәләү**	**Кисеп ябыштыру**
Сентябрь	“Тылсымлы бакчада алтын алма-р белән алмагач”-39 б	“Гөмбәләр”-34 бит	“Тәлинкәдә помидор, кыяр”-40 б
	“Яулыкны чәчәкләр белән бизә”-38 б	“Яшелчәләр һәм җиләк-җимешләр”-37 бит	“Көзге аланда гөмбәләр”- 35 бит
	“Чебурашка” -39 б		
	“Көзге урман”42		
Октябрь	“Күңелле уенчыклар”-44 б	“Матур кошлар” -42 “	“Көзге келәм”-44 б
	“Городец бизәкләре”-48 б	“Кәҗә бәтие”(дымково мотивы) -46	“Безнең яраткан аю”-45 б
	“Дымково слободасы” (коллектив эш)-47 б		
	“Яңгыр ява”-14 б		
Ноябрь	“Флаглар б/н бизәлгән автобус урамнан бара”-52 бит	“Болан баласы” (дымково мотивы буенча)-56 бит	“Троллейбус” -60 бит
	“Йөк машинасы”-59 бит	“Яраткан уенчыгыңны әвәлә” -57 бит	“Машиналар урам буйлап баралар”-60 бит
	“Әкияти йортлар” -54 бит		“Безнең урам йортлары”53 бит
	“Уйлап ясау”- 61 бит		
Декабрь	“Кыш”-61 бит	“Песи баласы”-63 бит	“Зур һәм кечкенә бокаллар”-65 бит
	“Зур һәм кечкенә чыршылар”-63 бит	“Тун кигән кыз”-20 бит	“Яңа ел открыткасы”-20 бит
	“Зәңгәр, кызыл кошлар”-20 бит		
	“Безнең матур итеп бизәлгән чыршы”-21 бит		
Гыйнвар	“Яңа ел бәйрәмендә миңа нәрсә күбрәк ошады?”-21 бит	“Кар кызы” -21 бит	“Петрушкачыршы бәйрәмендә” -21 бит
	“Балалар кышкы мәйданчыкта уйныйлар”-22 бит	“Куян” -22 бит	“Аквариумда матур балыклар” -23 бит
	“Безнең шәһәр машиналары” -22 бит		
	“Городец бизәкләре”-23 б		
Февраль	“Кышкы матур агач”-23 бит	“Эт баласы”-23 бит	“Матрос сигнал флагы белән” -24 бит
	“Эт белән чик сакчысы-25 бит	“Уйлап әвәләү”-25 бит	“Пароход”-24 бит
	“Хохлома бизәкләре”-24		

	бит		
	“Постта торучы солдат”-24 бит		
Март	“Үзең теләгән бизәкне яса” -28 бит	“Кувшин” -26 бит	“Әкияти кош” -27 бит
	“Әниемә 8 Мартка бүләк”-26 бит	“Җимлектәге кошлар” -27 бит	“Үзең теләгән нәрсәне кис һәм ябыштыр”-27 бит
	Панно “Матур чәчәкләр”-26 бит		
	“Гжельбизәкләре”-27 бит		
Апрель	“Хат ташучы”-28 бит	“Әтәч”(дымково мотивы) -28 бит	“Безнең яңа курчак”-29 бит
	“Мин ничек әни белән бакчадан кайтам” -28 бит	“Тиен чикләвек ашый”-29 бит	“9 май бәйрәменә чакыру билеты”-29 бит
	“Балалар бәйрәмдә бииләр”-30 бит		
	Уйлап ясау. “Матур чәчәкләр”(х/декоратив бизәкләре буенча-30 бит		
Май	“Җиңү көненә шәһәр өстендә салют -31 бит	“Әкияти хайваннар”-31 бит	“Язгы келәм” -31 бит
	“Бакчалар чәчәк ата”-32 бит	“Кызыл калфак әбисенә кучтәнәч илтә”-31 бит	“Табышмак”-32 бит
	“Болында күбәләкләр оча” 32 бит	“Курчаклар өчен зоопарк” -32 бит	
	“Салават күпере” -32 бит.		

“Музыка” юнәлеше. Максат: балаларның музыканы эмоциональ кабул итү сәләтен, музыкаль-сәнгати эшчәнлекне үстерү, музыкаль сәнгатькә тартылу.

2.5.Тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән үзара бәйләнеш

Хәзерге фән һәм практика баланың шәхесен формалаштыруда гаиләнең уникаль роль уйнавын исбат итә. Беренче социальләшү гаиләдә башлана, баланың дөньяга, үзенә, башка кешеләргә карашы, мөнәсәбәте формалаша. Ата-аналарның кайгыртучанлыгы балада аның үз-үзенә ышанычын тудыра, башка кешеләр белән түземлек, үзара хөрмәт принциплары нигезендә үзара мөнәсәбәткә керергә әзер торырга ярдәм итә.Ата-ананың тәрбия һәм белем бирү эшчәнлегендә катнашу мөмкинлеге булу бик зур әһәмияткә ия. Хәзерге заман балалар бакчасы ата-аналарга психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтүче учреждение буларак та хезмәт итә. Шул ук вакытта гаилә дә үзара хезмәттәшлек итәр өчен педагогларны өзлексез үсешкә рухландыра. Түбәндәге бурычларны үтәмичә, максатка ирешү мөмкин түгел:

-гаилә белән партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру;
-бакчада ата-анага бала тормышында катнашу өчен шартлар тудыру;
- бала тәрбияләүдә ата-аналарга психологик ярдәм күрсәтү;
- гаиләләр белән үзара аралашуда педагогик компетентлыкны өзлексез күтәрү.

Гаилә белән үзара бәйләнеш принциплары.

1.<u>Психологик уңайлык (комфорт) принципы</u> – ата-аналар белән аралашуда җылы атмосфера булдыру, һәр гаиләнең ихтыяҗын, социаль-психологик характеристикасын исәпкәалу. Ата-ана белән үзара ышанулы мөнәсәбәт ул – хөрмәт, диалогка омтылу, игътибарлылык, ихласлылык. Балага һәм аның якыннарына карата тәрбиячене игелеклелеге һәм ачыклыгы ата-ана ягыннан уңай кабул ителә. Ата - аналарның бакчада балалары шат булса, алар тәрбиячеләргә сораулар белән мөрәҗәгать итәләр. Ата-аналарның бала өчен балалар бакчасының уңайлы, куркынычсыз, файдалы булуын күрү генә түгел, ә балаларның үсешен күрүләре дә әһәмияткә ия. Тәрбиячене

баланың яшь үзенчәлеген, психологиясен, үсеш кризисын белүе, ата-ананы тынычлындырып, кирәкле сүзләр таба белүе, алар белән ягымлы мөгаләмәдәге әңгәмәдәшче булуы мөһим.

2.Эшчәнлек принцибы. Белем һәм тәрбия бирү процессында балалар бакчасы һәм ата-аналар арасындагы бәйләнештигез хокуклы партнерлар сыйфатына корылган. Партнерлык процессы катлаулы: танышу, стереотипларның җимерелүе һәм үзара аңлашу урнашу,бала тәрбияләүдә бер үк максатны күздә тоту. Педагогның һәм балалар бакчасының позитив имиджы булуы мөһим.

3.Бербөтенлек принцибы –тәрбия һәм белем бирүдә гаилә һәм җәмгыять институтларының аерылгысыз бербөтен булуына нигезләнгән. Әлеге принцип бала тәрбияләүдә гаилә белән балалар бакчасының эш стратегиясен билгели. Җәмгыяти тәрбиянең нигезе ул - балага социаль таләпләр системасы кую. Ата-аналарның тәрбияви тәэсире булып, балага карата мәхәббәт, аны куркынычсызлык белән тәэмин итү, аны ничек бар шулай кабул итү тора.

4.Минимакс принцибы – һәр гаиләгә дифференциальякынкилү, ата-аналар белән эчтәлекле, тактлы аралашу. Ата-аналар белән танышкач, педагог һәр гаиләнең үзенчәлеген ачыклый, аларның активлыгын күтәрү өчен планлы рәвештә шартлар тудыра.

5.Вариативлык принцибы – ата-аналарга тәрбия һәм белем бирү процессына кушылу һәм аралашуның формаларын тәкъдим итү: традицион һәм традицион булмаган, шәхси һәм төркемләп, дистанцион һәм кара-каршы аралашу.

6.Өзлексезлек принцибы өйдә һәм балалар бакчасында тәрбия бирүнең өзлексез баруын күз алдында тота.

7.Иҗадилык принцибы – тәрбия һәм белем бирү процессында барысына да иҗадилык күрсәтергә мөмкинлек ачу.

Ата-аналар белән үзара бәйләнеш формалары.

1.Мәгълүмати чаралар –(телдән журнал, реклама буклеты; балаларга тәрбия һәм белем бирү сораулары буенча мәгълүмати белешмә хезмәте; СМИ да чыгышлар; мәгълүмати кәрзиннәр, хатлар; күрсәтмә психо-педагогик пропаганда һ.б.)

2. Оештыру эшләре– (ата-аналар җыелышы; анкеталар тутыру; җәмгыяти ата- аналар оешмаларын төзү; коференцияләр, ата-аналар белән берлектә педсоветлар; брифинглар һ.б.)

3.Культура-агарту чаралары – (ата-аналар мәктәбе; консультацияләр; тематик очрашулар; матур әдәбият буенча тематик күргәзмәләр оештыру; тренинглар; семинарлар; әңгәмә; дискуссияләр; ата-аналар кунакханәсе; түгәрәк өстәл һ.б.)

4.Оештыру-эшчәнлек – (ата-аналар белән берлектә үткәрелгән балаларның үсеш мониторингы, берләштерелгән ата-ана-бала проекты; күргәзмәләр; вернисажлар; мастер-класслар; балалар, педагоглар, ата-аналар иҗаты; гаилә портфолиосы ясау; иҗади эшчәнлек өчен табигый һәм ташландык материаллар җыю; балалар бакчасын ремонтлауда һәм яшелләндерүдә катнашу; балаларның бакчадагы тормышын сурәтләгән буклет, видеофильмнар әзерләү, журналлар чыгару;бакчада үткәрелгән чаралар турында фотоматериалларны электрон җибәрүдә булышу; үстерешле предметлы тирәлекнең сыйфатын тикшерүдә катнашу һ.б.)

5. Ата-аналарның педагогик процесста катнашуы – (ата-аналар катнашы белән шөгыльләр; балаларга әкиятләр уку; балалар белән төрле темага әңгәмәләр кору; ата-аналар катнашы белән сәхнәләштерү; саф һавада йөргәндә, экскурсияләргә барган балаларны озату; Ачык ишекләр, Сәламәтлек көнендә, Шәфкатьлелек марафонында катнашу һ.б.)

	Подготовительная группа
Сентябрь	1.Особенности развития детей 7 г.ж. 2.Задачи и содержание воспитательной работы с детьми в условиях ФГОС и ФОП ДО. 3.Комплектация детей в 1татарские классы из татарских групп и детей тат.национальности ДОУ.
Декабрь	1.Семья на пороге школьной жизни. Мотивационная готовность к школе. 2.Безопасность движения-наше общее дело. 3.Речевое развитие детей 6-7лет. Любимые книги наших детей.
Март	1.Подготовка детей к школе. 2. Трудовое воспитание ребёнка-дошкольника. 3.Проект «Профессии наших родителей» 4.Комплектация детей в 1татарские классы из татарских групп и детей тат.национальности ДОУ.
Май	1.Наши достижения. Об итогах совместной воспитательно-образовательной работы детского сада и семьи за учебный год. 2.Итоги усвоения программного материала. 3.Открытые итоговые занятия в группах

3. Оештыру бүлеге

3.1.Материаль – техник тәэмин итү

Белем бирү программасының юнәлеше	**Төркем бүлмәсе,кабинетлар, җиһазлар исемлеге**
Программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой, **основная,** (грамота, развитие речи, ФЭМП, ознакомление с художественной литературой, ознакомление детей с природой, логическое мышление, ИЗО деятельность, исследовательская, конструктивная деятельность)	**Төркем бүлмәсе** **Җиһазлар исемлеге** Өстәлләр, урындыклар, күпфункциональ такта, дидактические игры, с/р уеннар өчен уен- модульләр, китаплар, үстерешле плакатлар, уеннар, төзелеш өчен конструктор, эксперимент почмагы, йомшак модульләр, таратма материал; матур әдәбият, өлкәннәр өчен педагогик литература, персонаж-уенчыклар.
Программа дошкольного образования «Изобразительная деятельность в детском саду» под редакцией Т.С. Комаровой, **основная** (рисование, лепка, конструирование)	**Төркем бүлмәсе** **Җиһазлар исемлеге** күпфункциональ такта, дидактик уеннар, сюжетлы – рольле уеннар өчен модульләр, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар,төзелеш өчен конструктор, эксперимент өчен почмак, йомшак модульләр, таратма, күрсәтмә материал, матур әдәбият, зурлар өчен педагогигик әдәбият, уенчык-персонажлар.
Программа дошкольного образования «Основы безопасности жизнедеятельности дошкольников» под редакцией Н.Н. Авдеевой О.Л. Князевой, Р.Б. Стеркиной, **основная** (ОБЖ)	**Төркем бүлмәсе** **Җиһазлар исемлеге** Өстәлләр, урындыклар, күпфункциональ такта, дидактик уеннар, сюжетно-рольле уеннар өчен модульләр, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар, төзелеш конструкторы, эксперимент почмагы, йомшак модульләр, таратма материал, урам, бакча, шәһәр макеты,торак йортлар, юл билгеләре,төзелешләр, ландшафт схемасы белән келәм, персонаж-уенчыклар.

Программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой, **основная** (музыкальное) Программа дошкольного образования «Камертон» под редакцией Э.П. Костиной, (музыкальное)	**Музыка залы** **Җиһазлар исемлеге** Пианино, театр төрләре, интерактив такта, музыкальный центр, тавышлы музыка уен кораллары, музыка инструментлары җыелмасы, дидактик уеннар һ.б.

3.2. Программа һәм методика белән тәэмин итү

Белем бирү өлкәләре	**Үсешнең төп юнәлешләре**	**Эшчәнлек төре**	**Кулланылган программалар, методикәсбаплар**
Социаль-коммуникатив үсеш өлкәсе	Әхлакый кыйммәтләр Хезмәт Курныны чсызлык	Уенга өйрәтү Социаль үсеш Хезмәт тәрбиясе Хуҗалык-көнкүреш ОБЖ	Р.С. Буре «Социально-нравственное воспитание дошкольников». Б. Зацепина «Дни воинской славы: Патриотическое воспитание дошкольников». Для работы с детьми 5-7 лет. – М.: Мозаика – Синтез, 2010 . Н.Н. Авдеева, О.Л. Князева, Р.Б. Стеркина, Н.Н. «Основы безопасности жизнедеятельности дошкольников» Л. Б. Баряева, А. П. Зарина «Обучение сюжетно-ролевой игре дошкольников с проблемами в интеллектуальном развитии» Методическое пособие Т.С. Комарова, Л.В. Куцакова, Л.Ю. Павлова «Трудовое воспитание в детском саду». Программа и методические рекомендации. – М.: Мозаика – Синтез, 2009. Л.В. Куцакова «Конструирование и ручной труд в детском саду». Программа и методические рекомендации. – М.: Мозаика – Синтез, 2010
Танып белү үсеш өлкәсе	Иң гади математик күзаллау Әйләнә-тирә	Сенсорик үсеш Иң гади математик күзаллауны формалаштыру Тирә-юнь белән таныштыру	О.А. Соломенникова «Экологическое воспитание в детском саду». Программа и методические рекомендации. – М.: Мозаика – Синтез, 2009. О.А. Соломенникова «Занятия по формированию элементарных экологических представлений в средней группе детского сада». Конспекты занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2010. О.А. Дыбина «Ребенок и окружающий мир». Программа и методические рекомендации. – М.: Мозаика – Синтез, 2010. О.А. Дыбина «Занятия по ознакомлению с окружающим миром в старшей группе детского сада». Конспекты занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2011. И.А. Помораева, В.А. Позина «Занятия по формированию элементарных математических представлений в старшей группе детского сада». Планы занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2010. Математика в детском саду. Рабочая тетрадь для детей. М.: Мозаика-Синтез, 2011. Л.В. Куцакова «Занятия по конструированию из строительного материала в старшей группе детского сада». Конспекты занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2010. Куцакова Л. В.. Конструирование и художественный труд в

			детском саду. Программа и конспекты занятий М: Мозаика-Синтез,2005 Н.Е. Веракса, О.Р. Галимов «Познавательно-исследовательская деятельность дошкольников». Методическое пособие. – М.: Мозаика – Синтез, 2012
Нәфасәти-сәнгать үсеш өлкәсе	Продукти в эшчәнлек Музыка тәрбиясе	Рәсем Әвәләү Кисеп ябыштыру Кул эше Конструкцияләү Музыка тәрбиясе Сәхнәләштерү	Комарова. Т.С. Изобразительная деятельность в детском саду. Программа и методические рекомендации. М.: Мозаика-Синтез, 2010. Комарова Т.С. Детское художественное творчество. Методическое пособие для воспитателей и педагогов. М.: Мозаика-Синтез, 2010. Комарова Т. С. Занятие по изобразительной деятельности во II младшей, средней, старшей, подготовительной группах. Конспекты и планы занятий М.: Мозаика-Синтез, 2010. Зацепина М. Б. Культурно-досуговая деятельность. Программа и методические рекомендации. . М.: Мозаика-Синтез, 2005. М. Б. Зацепина «Музыкальное воспитание в детском саду». Методическое пособие. – М.: Мозаика-Синтез, 2010. М. Б. Зацепина, Т.В. Антонова “Народные праздники в детском саду”. Методическое пособие. – М.: Мозаика-Синтез, 2010. М. Б. Зацепина, Т.В. Антонова “Праздники и развлечения в детском саду”. Методическое пособие. – М.: Мозаика-Синтез, 2010. **МРК** 1. «Күрсәтәле,үскәнем” З.Г.Ибраhимова.З.Р.Гыйләҗетдинова,Ф.Җ.Җәләлетдинова -Казан: Мәгариф,2010г. 2. Чәбәк,чәбәк итә ул З.Г.Ибраhимова.З.Р.Гыйләҗетдинова,Ф.Җ.Җәләлетдинова -Казан: Магариф,2007г 3. Устерешле уеннар. К.З.Закирова,Р.Э.Кадыйрова. -Казан: Магариф,2013г 4. “Танцуй веселей” З. Г. Ибрагимова.-Казан: «Халкыбызмирасы» 2012г.
Сөйләм үсеше	Сөйләм телен үстерү Матур әдәбият уку	Матур әдәбият белән таныштыру	Гербова В.В.. Развитие речи в детском саду. Программа и методические рекомендации – М.: Мозаика-Синтез, 2010. В.В. Гербова «Занятия по развитию речи в подготовительной к школе группе детского сада». Планы занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2012. Развитие речи у дошкольников. Рабочая тетрадь. М.: Мозаика-Синтез, 2011. Наглядно-дидактические пособия Гербова В. В.. Приобщение детей к художественной литературе. Программа и методические рекомендации. М: Мозаика-Синтез,2005 «Книга для чтения в детском саду и дома» Хрестоматия. 5-7 лет / В.В. Гербова, Н.П. Ильчук и др. – М., 2005.
Физик тәрбия үсеше	Здоровый образ жизни движения	Физик культура Төп хәрәкәтләр Спорткүн	Л.И. Пензулаева «Физическая культура в детском саду». Подготовительная к школе группа. – М.: Мозаика – Синтез, 2012. Пензулаева Л.И. Оздоровительная гимнастика для детей 3-7 лет.- М: Мозаика-Синтез, 2010 Пензулаева Л.И. Оздоровительная гимнастика для детей 3-7 лет.- М: Мозаика-Синтез, 2010 **МРК**

		егүләре Спорт уеннары Хәрәкәтле уеннар Физкультур-сәламәтләндерү эшчәнлеге Культура-гигиена күнекмәләре	1.К.В Закирова “Уйный уйный үсәбез” “Мәгариф” нәшрияты, Казан . 2005 ел 2. Нәкый Исәнбәт “Нәниләр шатлана” Татарстан китап нәшрияты Казан. 1967 ел. 3. Р. Ягъфәров “Татар халык уеннары” “Мәгариф” нәшрияты, Казан .2002 ел
Милли-региональ компонент.			К.В.Закирова, Р.Ә. Кадыйрова «Әхлакнигезе – матургадәт». Казан. «Мәгариф» нәшрияты. 2004 ел. Г.З. Гарәфиева «Сөмбеләне кем беләʔ». Казан. «Хәтер» нәшрияты, 2003 ел. Методические пособия: Бабынина.Т.Ф. « Традиции национальных культур». −Казан, 2006. Гиззатуллина Л. «Тылсымлы йомгак» – Казан, Мәгариф. - 1994. 3. Гильфанова А.М., Насырова Г.Р.. Перспективное планирование работы по внедрению национально-регионального компонента в воспитательно-образовательный процесс. – Н.Челны, 2010. Закирова К.В.. Балаларбакчасытәрбиячеләреһәмәти-әниләрөчен хрестоматия “Балачак аланы”. − Казан, 2011. Зарипова З.М. Белемһәмтәрбияпроцессындамилли – төбәккомпоненты. −Яр Чаллы, 2000. Закирова К.В., Борханова Р.А. Балаларбакчасындатәрбияһәмбелембирү (Программаныңмилли – төбәкюнәлеше). – Казан, 2009. Закирова К.В. , Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап -көлеп үсәр чак”.- Казан, 2012. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”.- Казан, 2013 Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерешлеуен».- Казан, 2013. Ибрагимова З.Г. “Шома бас” Насырова Г.В., Бабынина.Т.Ф. « В мире национальных культур». - Н. Челны -2008. Нурзия Сергеева «Татар сынлысәнгате». – Казань, 2008. Наглядно – демонстрационный материал: Татар һәм рус милли киемендәге курчаклар. Туган шәһәр турында материал (Яр Чаллы шәһәре) Татарстан республикасы шәһәрләре турында материал (Әлмәт, Түбән Кама, Яшел Үзән, Бөгелмә, Казан.) Туган як турында материал«Животные и растения нашего края.» Мәскәү турында иллюстратив материал Россия, Башкортостан, Чувашия, Мари-Эль, Мордовия, Удмуртия, турында мәгълүмати мтериал(образцы орнаментов

			для ИЗО деятельности, дидактические, подвижные игры народов РТ) Г.Тукай А.Алиш, М.Җәлил, татар язучыларының портретлары, аларның әсәрләре һәм татар халык әкиятләре. Татар язучылары һәм шагыйрьләренең әсәрләренә иллюстрацияәр А. Алиш «Сертотмас үрдәк» Г. Тукай «Кызыклы шәкерт» - А. Алиш «Куян кызы» - Г. Тукай «Гали белән кәҗә» - Г. Тукай «Кәҗә белән сарык әкияте» - Г Тукай «Су анасы» - Г. Тукай «Безнең гаилә» Татар халык бизәкләренең үрнәкләре. Аудио – видео дисклар: «Тукмар белән Чукмар»,«Ике кыз»,«Куян кызы»,«Су анасы»,«Кәҗә белән сарык»,«Төлке белән каз»,«Алтын бөртекләр»,«Бүләк кемгә», “Агачлар да авырый»,«Сертотмас үрдәк»
ТР дәүләт телләрен ә өйрәтү **Укыту-методик комплекты:** .			**Татар теле** Методик әсбаплар: 1. Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013. 2. Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012 3. Нургалиева М.С. “Увлекательное обучение”. Использование интерактивной доски при обучении дошкольников государственным языкам, 2013 4. Нургалиева М.С. “Дидактические игры по обучению русскоязычных детей 4 – 7 лет татарскому языку”. 2013 Күрсәтмә – демонстратик материал: «Минем гаиләм», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Савыт-саба», «Җиләк-җимешләр», «Яшелчәләр», «Киемнәр», «Өй җиһазлары», «Төсләр» Аудио – видео дисклар: Зарипова З.М. “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”, проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012 Эш дәфтәрләре: ЗариповаЗ.М.«Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, “Татарстан китап нәшрияты», 2012 **Ана теле** Методик әсбаплар: 1. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк». 2. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко».Занимательное обучение татарскому языку. 3. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ. 4. Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей. 5. Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.

			6. Закирова К.В. «Воспитание и обучение в детском саду» 7. Кашапова М.Ф. «Уйныйк әле, балалар» метод.рекомендации (первая книга) 8. Зарипова З.М. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 5 – 7 лет. Күрсәтмә – демонстратик материал: 1.Зарипова З.М. Демонстрационный материал к занятиям «Туган телдә сөйләшәбез» для детей 5 – 7 лет татарской группы. 2. “Кыш”,”Яз”, “Җәй”,”Көз” сурәтләнгән таратма рәсемнәр. 3 Сюжетлы таратма рәсемнәр. 4. Д\уен «Нинди хайван кайда яши” 5. Д\уен «Чәчәкләрне танып бел » 6. Д\уен «Яфрагы буенча агачын тап” 7. Д\уен «Баласын әйт» 8. “ Бу нинди бизәк” 9. “Дөрес итеп тез” 10. “Нәрсә үзгәрде” CDдиск. 1. Мультипликацион фильмнар студиясе«Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №1). 2. Мультипликацион фильмнар студиясе«Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №2). 3. Мультипликацион фильмнар студиясе«Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №3). 4. Мультипликацион фильмнар студиясе «Союзмультфильм» на татарском языке. Выпуск №4. 5. Мультипликацион фильмнар студисе «Союзмультфильм» на татарском языке. Выпуск №5. 6. Аудио-китап «Татар әкиятләре», «Сказки на татарском языке». Аудио-приложения для методического пособия “Балалар бакчасында әдәп - әхлак тәрбиясе” MP3 диск.

3.3 Үстерешле предметлы тирәлек

1.Үстерешле предметлы тирәлек балаларның яшь үзенчәлекләрен һәм үсешләрендә коррекцион җитешмәүчәнлеге булган балаларны исәпкә алып, аларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өчен төркемдә һәм балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү процессын максималь тормышка ашыра.
2. Үстерешле предметлы тирәлек балалар белән өлкәннәрнең аралашу мөмкинлеге, бердәм эшчәнлеге, балаларның хәрәкәт активлыгы, шулай ук аларның ялгыз калу мөмкинлеге белән тәэмин итә.
3. Үстерешле предметлы тирәлек:
- төрле тәрбия һәм белем бирү программаларын тормышка ашыруны;
- милли культура, климат шартларын;
- балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алырга тиеш.
4.Үстерешле предметлы тирәлек бай эчтәлекле, үзгәрүчән, күпфункцияле, вариатив, аңлаешлы һәм куркынычсыз булырга тиеш.

Предметлы тирәлек белән тулыландыру тәрбия һәм белем бирү процессының бербөтенлек принципына, ФДББС буенча балаларның психологик һәм шәхси үзенчәлекләренә, материалларның үзенә хас үзгәрүчән уеннар, дидактик материаллар белән тәэмин ителүенә, балалар белән өлкәннәрнең интегральләштерү принципына, балаларның уен, хәрәкәт активлыгы, эзләнү, тәҗрибә, конструктив, матур әдәбиятны кабул итү һәм коммуникатив эшчәнлегенә туры килә. Милли культура, климат шартлары исәпкә алына. Кулланылган материалларның һәм җиһазларның сыйфат сертификатлары бар, һәм алар гигиена, педагогик, эстетик таләпләргә җавап бирә алалар.

Төркемдә белем һәм тәрбия бирү өчен уенчыклар һәм уен почмаклары бар.

1. «Туган ягым - Татарстан» почмагы

- Милли киемдәге курчаклар: татар малае һәм кызы, рус малае һәм кызы
- Габдулла тукай портреты
- Уеннар өчен битлекләр

Дидактик уеннар

- «Төсле ишекләр»
- “Ромашка”

Методик әсбаплар һәм аудио кушымта

- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Балачак – уйнап – көлеп үсзр чак”
- З.М. Зарипова, Р.С. Исаева “Үстерешле уеннар”
- К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина “Балалар бакчасында әдәп- әхлак тәрбиясе”
- З.М.Зарипова, А.Х.Габдрахимова, А.Т.Миникаева “Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге”
- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Әй уйныйбыз, уйныйбыз”
- Татар телендә мультфильмнар
- Диск “Балалар һәм эти-әниләр өчен УМК буенча уеннар”
- Диск “Әкиятләр”
- Аудио – китап “Татар әкиятләре”
- Диск “Шома бас”
- Диск “Танцы народов Поволжья”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Сертотмас үрдәк. Бардым күлгә, салдым кармак”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Африка хикмәтләре”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Бииләр итек - читекләр”

Мәгълүмат әбваплары

- Татар язучылары һәм шагыйрьләре
- Татар халык сәнгате
- Әкиятләргә иллюстрацияләр
- Татарстан Республикасы турында белешмә
- Рәсәй турында белешмә
- Яр Чаллы шәһәре турында белешмә
- Татарстан Республикасы шәһәрләре турында белешмә
- Трафаретлар / орнаментлар
- Идел буе халыклары уеннары
- Рәсәй геральдикасы и бәйрәмнәре
- Альбом “Минем туган ягым”

Татар әдәбияты

- Балалар өчен шигырьләр
- Л.А. Харисова, В.А. Гарипова “Ватаным Татарстан”
- Батулла “Бишек хикәятләре”
- М. Фәйзуллина “Чебиләр зарядкасы”
- Ә. Ситдыйкова “Серле дөнья”
- Ф.Сафин “Кошлар яратучы малай”
- Татар халык әкияте “Камыр Батыр”
- Татар халык әкияте “Саламторхан”
- Татар халык әкияте “Сак –сок”
- Г. Тукай “Тылсымлы сәхифәләр”

2. “Музыка» үзәге

Уен кораллары

- Барабан, агачтан пластмасстан эшләнгән маракас, ирен гармуны, металлофон, саксафон, гитара, бубен, кастонетта, колотушка, курай.

Музыкаль- дидактик уеннар

- “Баскыч”
- “Күңелле-күңелсез”
- “Музыкаль уен кораллары”

Ясалма уен кораллары

- Микрофон, маракас

3. ***“Кәеф” үзәге***

- Күрсәтмә әсвап “Кәеф театры”
- Өстәл театры“Кәеф театры”
- Коллективта бердәмлек оештыру уеннары картотекасы
- Театральләштерелгән уеннар картотекасы
- Психогимнастика
- Эмоциональ бушатылу “көзге”

4. ***“Театр” үзәге***

- Өстәл пәрдәсе; өстәл, күләгә, би-ба-бо, таякчыклар һәм бармак театрлары, театр өчен битлекләр, киемнәр.
- Дидактик уен “Әкият геройлары”
- Лото “Әкиятләр”
- Күрсәтмә әсбап “киемнәр өчен бизәкләр”

5. ***“ПДД” почмагы***

- Лото “Юл йөрү билгеләре” 2шт
- Дидактик уен “Сак бул, юл!”
- Күрсәтмә әсбап “Транспорт”
- Дидактик уен “Юл йөрү билгеләрен өйрәнәбез”
- Өстәл уены “Юл”
- Махсус тарнспорт
- Күрсәтмә әсбап “Берүзем урамда”
- Картотека “Транспорт”
- Папка “Балаларга юл йөрү кагыйдәләрен өйрәтү”
- Папка “Светофорны өйрәнәбез”

Методик кулланма

- Г.А. Галеева, С.М. Гаффарова “Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү”
- Э.Я. Степаненкова, М.Ф.Филенко “Дошкольникам о правилах дорожного движения”
- В.Э.Рублях “Правила дорожного движения”
- Т.Шакирова “Юл хәрәкәте билгеләре”
- Табышмаклар “Занимательно о правилах дорожного движения»
- Транспорт турында шигырьләр

6. ***“Физкультура ”почмагы***

Уеннар картотекасы

- “Күзләргә гимнастика ясыйбыз”
- “Сулыш гимнастикасы”
- “сәламәтләндерүче уеннар”
- “Хәрәкәтле уеннар”
- “Бармак гимнастикасы”
- “Сюжетлы– рольле уеннар”
- “Физминуткалар”
- “Санамышлар”
- “Җырлы – биюле уеннар””
- “Чыныктыру»

Күрсәтмә әсбаплар

- “Кышкы спорт төрләре”
- “Җәйге спорт төрләре”
- “Спорт җиһазлары”

Җиһазлар

- Туплар, скакалкалар, төсле тасмалар, шишкалар, шалтыравыклар, сыбызгы, бубен, флаглар, кеглялар, обручлар, гантельләр, кольцеброслар.

Ясалма чыныктыру җиһазлары

- Массаж келәмчеге, пробкалардан эзләр һәм келәмчекләр, мунчаладан келәмчекләр, киндер сюрприз йомыркаларыннан канат һәм гантельләр, ясалма туплар (эчендә борчак)

7. ***“Куркынычсызлык” үзәге***

Методик кулланма

- Т.А.Шорыгина “Беседы об этикете с детьми 5-8лет”
- Т.А.Шорыгина “Беседы о воде, о природе”
- Т.А.Шорыгина “Беседы о правилах пожарной безопастности”
- Т.А.Шорыгина “Беседы об основах безопастности с детьми 5-8лет
- Т.А.Шорыгина “Беседы о том, кто где живет”
- “Дөрес туклану”
- Папка “Янгын куркынычлыгы”

Үстерүче уеннар

- “Урамда куркынычсызлык”
- “Беренче ярдәм”
- “Өйдәге куркынычсызлык”
- “Ут белән уйнама”
- “Сәламәт бул”
- “Профессияләр”
- Лото “Бөтен эш тә яхшы”

8. “Табигать” почмагы

Үстерүче уеннар

- Табигать календаре
- Лото “Беренче предметлар”
- Лото “Йорт хайваннары”
- Лото “Продуктлар”
- “4нче ким”
- “Баллы-тозлы, ачы”
- “Хайваннар һәм аларның балалары”
- “Рәсемнәрне бер рәткә җый”
- “Табигать күчтәнәчләре”
- “Агачлар”
- «4 сезона»: кыш, яз, җәй, көз.
- «Экологик уеннар»

Күрсәтмә әсбаплар

- «Рәсемнәр буенча хикәяләр төзү»: кыш, яз, җәй, көз.
- «һава торышы»
- «Ел фасыллары алгоритмы»
- «Хайваннар, җиләкләр, кошлар»
- «Агачлар, куаклар, гөмбәләр»
- «Безнең як кошлары»
- «Чәчәкләр»
- «Киемнәр»
- «Кошлар»
- «Җиһазлар»
- «Бүлмә гөлләре»
- «Гербарий»
- «Кызыл китап»
- «Чәчәкләр турында легенда»
- Муляжлар: җиләкләр, җиләк-җимешләр, яшелчәләр, кыргый һәм йорт хайваннары, җир-су хайваннары, бөҗәкләр.

9. “Сөйләм үсеше” үзәге

Үстерүче уеннар

- “Капма -каршы”
- “Мәгънә буенча аер”
- “4нче ким”
- “Рәсемнәр буенча хикәя яз”
- “Сюжетлар буенча хикәя төзе”
- “Матур сүзләр өйрәнәбез”
- “Табышмаклар”

- “Шигырьләр”
- «Сөйләм телен һәм уйлау сәләтен үстерүче уеннар»
- «Чиста сөйләшү күнегүләре»

10. “Математика” үзәге

- Үстерүче уен “Без саныйбыз”
- Лото “Төсләр һәм фигуралар”
- Дидактик уен “Төс һәм форма”
- Лото “Уңга - сулга”
- Дидактик уен “Предметлар һәм контурлар”
- Лото “Зур, уртача, кечкенә”

Шулай ук төркем кибет, чәчтараш, гаилә, шифахәнә, даруханә, транспорт, почта сюжетлы-рольле уеннар өчен җиһазлар һәм әсваплар белән тулыландырылган.

3.6. **Сәламәтләндерү чаралары**

1. Юеш комнан йөрү(җәй көне), җәймәдән (калган вакытта)
2. Аякларны контрастлы коендыру (җәй көне)
3. Саф һавада йөгерү
4. Салкын судан җылы суга аяклар белән басу (җәй көне)
5. Үләнгә басып йөрү (җәй көне)
6. Релакция күнегүләре куллану (музыкотерапия)
7. Физкультурада психогимнастика элементлары куллану

Балаларны чыныктыру схемасы

Чыныктыру төре	**Сәламәт балалар**		**Еш авыручы балалар**	
Һава чыныктыру	**Башлангыч температура**	**Ахыргы температура**	**Башлангыч температура**	**Ахыргы температура**
	+23 ...+ 24	+18	+23	+18
Температура төшү тизлеге	3-4 көннән соң 20 С ка		3-4 көннән соң 10 С ка	
Су белән урынлы коендыру	+30	+18	+30	+20
Температура төшү тизлеге	2 көннән соң 2 С ка		3-4 көннән 1 С ка	
Гомуми коендыру су белән	+35	+26	+35	+28
Температура төшү тизлеге	3-4 көннән соң 2 С ка		4-5 көннән соң 2 С ка	

3.7. Төрле бәйрәмнәр, вакыйгаларның үзенчәлекләре

Күңел ачу чаралары, бәйрәмнәр - һәр балага төркем бүлмәсендә, урамда ирекле уеннар уйнарга, парк, шәһәр урамы буйлап сәяхәт кылырга, актив һәм пассив ял итәргә мөмкинлек, эмоциональ тынычлык бирә, баланың үзенә шөгыль таба белү сәләтен формалаштыра .

ПЛАН РАЗВЛЕЧЕНИЙ ПРАЗДНИКОВ

№п/п	**Тематика**	**Месяц**	**Ответственный**
1	Развлечение «День знаний», «Белем бәйрәме»	сентябрь	Муз. руководители воспитатели Инструктор ФК
	«Праздник картошки»		
	День окончания Второй мировой войны. День солидарности в борьбе с терроризмом(3.09) (тематические занятия)		
	Турнир «Школа светофорных наук» (подготовительные группы)		
	Всемирный день туризма		

2	«День пожилого человека» (поздравления бабушек и дедушек)	октябрь	Муз.руководители Воспитатели Воспитатель по обучению тат.яз
	«Хуш киләсең, Сөмбелә!»		
	тематическое занятие Международный день хлеба		
	А.Алиш и писатель и герой"		
	День отца в России “Папа может”		
3	Спортивное развлечение "Приглашаем детвору на спортивную игру"	ноябрь	Инструкторы по ФК Муз.руководители Воспитатели
	День матери в России .Концерт «Мама –лучший друг»		
	Государственного герба Российской Федерации. Тематические занятия		
	«Звёздочки XXI века» -Городской конкурс		
4	«Проделки снеговика» (младшие, средние группы)- спортивный досуг	декабрь	Муз. руководители воспитатели Воспитатели Инструктор ФК Воспитатель по обучению тат.яз
	День неизвестного солдата День Героев Отечества. Тематические беседы		
	«Малые и зимние олимпийские игры» (старшие и подготовительные группы		
	Выставка поделок «Мастерская Деда Мороза» Новогодние утренники «В гости к дедушке Морозу», «Хуш килэсен Яна ел!»		
5	Всемирный день «Спасибо» (старшие и подготовительные группы)	январь	Муз.руководители Воспитатели Инструктор ФК
	«Наши любимые мультфильмы»-выставка детских рисунков		
	«Правила дорожные знать каждому положено!»		
	День снятия блокады Ленинграда; День освобождения Красной армией крупнейшего «лагеря смерти» Аушвиц- Биркенау (Освенцима) - День памяти жертв Холокоста (27.01) Тематические занятия (подготовительные гр)		
6	День Защитника Отечества «Будем солдатами!» - спортивное развлечение	февраль	Инструкторы по ФК Муз.руководители Воспитатели
	"М.Джалиль - великий поэт!" -тематическое занятие.		
	«Международный день родного языка»		
	«Масленица»-музыкально-спортивные досуг		
7	Развлечение «Нәүрүз»	март	Воспитатели по обучению тат.языка Муз. руководители воспитатели
	Масленица – проводы зимы		
	«Очень маму я люблю!», «Әниләр бәйрәме»		
	Выставка поделок из бросового материала «Подарок на 8 Марта»		
	Городской конкурс «Татар кызы, татар малае»		
8	«День смеха»	апрель	Инструкторы по ФК Муз.руководители Воспитатели Воспитатели по обучению тат.языка
	Спортивное развлечение «Космический десант» «День Земли» (экологическое развлечение)		
	Халык шагыйре Г.Тукай		
	Конкурс чтецов, посвященный дню Рождения Г.Тукая		
9	Чемпионат «Все на футбол»	май	Инструкторы по ФК
	«Спасибо за Победу!»		

	БЕССМЕРТНЫЙ ПОЛК “До свидания, Детский сад!” “Карга боткасы”		Муз.руководители Воспитатели Воспитатели по обучению тат.языка

Әдәбият

Төп программалар:

1. Комплекслы программа «Туганнан мәктәпкә кадәр». Веракса Н.Е., Комарова Т.С., Васильева М.А.

Парциаль программалар:

1.Балалар бакчасы: Әти-әниләр һәм балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен уку китабы.-Казан:Раннур, 2003.
2. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти – әниләр өчен хрестоматия. – Казан: РИЦ,2011. – 560 б.
3. Белем һәм тәрбия эшчәнлегенең перспектив программасы «туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е. Веракса, М.А. Васильевой, Т.С. Комаровой. Уртанчылар төркеме.
4. Бондаренко Т.М.Балалар бакчасында физик-сәламәтләндерү эше - Воронеж: ИП Лакоценина Н.А.,2012
5. Закирова К.В., Мортазина Л.Р. “Әй уйныйбыз,уйныйбыз...”Балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар:балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма. –Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013. – 224 б.
6. Закирова К.В. “Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе:методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина – Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-424 б.
7. Зарипова З.М. “Үстерешле уеннар:методик кулланма/З.М.Зарипова , Р.С.Исаева.-Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-128 б.
8. Закирова К.В. “Әхлак нигезе-матру гадәт”(Гаиләдә һәм балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбияләү):Методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова.-Казан:Мәгариф,2004.-383б.
9. Закирова К.В., Мортазина Л.Р.Балачак-уйнап-көлеп үсәр чак: методик кулланма.-Казан: Редакционно-издательский центр,2012
10. Күзәтүләр нигезендә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга әйләнә-тирә турында белем бирү.Нәҗметдинова Р.Ф
11. Комарова Т.С. “Занятия по изобразительной деятельности в детском саду» (Из опыта работы) . М., «Просвещение», 1978.
12.Комплекслы белем бирү «Туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е.Веракса, Т.С. Комарова, М.А. Васильева. Уртанчылар төркеме - Волгоград: Учитель,2012
13. Колесникова Е.В. «Математика для детей 4-5 лет», ФГОС таләпләренә туры килгән.
14. Кравченко И.В., Долгова Т.Л. балалар бакчасында күзәтү. Уртанчылар төркеме. Прогулки в детском саду. Методик кулланма – М.: ТЦ Сфера, 2011.
15. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү дәресләре циклы. Методик күрсәтмәләр/ Авт.-төз.: Г.А.Галеева һ.б.-Казан:”Балаларның тормыш иминлеге фәнни үзәге”ДУ нәшрияте, 2010
16.“Туган телдә сөйләшәбез: методик әсбап /Ф.В.Хәзрәтова, З.Г.Шәрәфетдинова, И.Ж.Хәбибулина.-Казан: Инновацион технологияләр үзәге.-2013.-256 б.
17. Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы.-РИЦ, 2012
18. Хрестоматия для дошкольников 4-5 лет/Сост. Н.П.Ильчук и др.-1-е издание.М., АСТ, 1997.
19. Юсупов Ф.Ю., Камалова З.Ф., Борһанова Р.А. “Гөлбакча”.Балалар бакчалары өчен хрестоматия.1990

Прошнуровано, пронумеровано___________л.
Заведующий МБДОУ №125 «Затейники»
______________Л.И.Салтыкова